

Hydrove tovarne hranil, v Pragi VIII.

Letnik VIII.

Predplačati se ne more.

1. avgusta 1911.

Zaupljiv trenutek.

Gospodje, prosim Vas za malo pozornosti, gre se za vprašanje, s katerim se hočemo baviti, dame pa prosimo, naj nas pustilo za trenutek same... Priznajmo si — vzaj dame ne poslušajo — povejmo si odkritosrečno, če si predstavimo, da bi bili danes brez kulture, ki nas je pravzaprav napravila iz divjakov ljudi, smo vendarle še bitja s peterimi čuti, od katerih je najbolj razvit okus, ki pride do svoje veljave zlasti v dobi možke dozorelosti. Mislim, da je pri vseh narodih tako. Veliko število mož nas je, ki prav radi nape-ljems pogovor o dobri jedi in pijači, pa tudi veliko število je onih, ki se posvetijo kuharski umetnosti. Mogoče, da jih ni silila k priučanju kuharske umetnosti ta okolščina, ker je nežnejša zakonska polovica slabotnejše narave, ampak prej bi rekel zaradi sladkosnednosti, kojega predpogoj je zdrav in čvrst želodec. V naših vrstah se najde mnogo eksemplarjev z dobrim tekom, ki so povsod dobrodošli gostje; ali vsaj vsaka gospodinja rajše vidi, če dela gost kuhinji čast, da mu gre jed v slast, kakor onega, ki se obira, kot bi mu ne dišala.

K polni sreči človeškega življenja je neobhodno potreben zdrav želodec. Največja dobrota je to pač za zmernega človeka. V gotovih slučajih pa zamore biti zanj tudi nesreča, ker želodec, ki dobro prebavlja, zapelje gotove ljudi tako daleč, da izpitajo iz sebe karikature nad 100 kg. težke.

Prosim gospodje, kratko vprašanje. Ah jeste radi buhteljne? — Kar ušesa so me zbolela od nebroya zadovoljnih vzklikov „da!“ — Niti misliti si ne morem tedna brez petka, ko ne bi bilo buhteljnov na mizi. Je šicer postni dan, vendar sem uverjen, da bi gotovo videl, če bi mogel pošpehati v vse Vaše domačije, ogromno zalogo dobro zapečenih buhteljnov.

Buhteljni nišo šamo dobri in redilni, temveč tudi izvrsten prigrizek. Bodisi da so polnjeni s češpljevo vkuho, z makom, s sirom ali s kompotem — vsi so dobri. Najslastnejši buhtelj je pač krajni, zato zgine z mize prvi.

To dejstvo je dalo skrbnim gospodinjam misel, peči le krajne buhteljne. Peče se jih namreč v pozodi, ki je razdeljena v male predelke. Pri tem zgubijo sicer buhteljni lepo obliko — pa samo da so dobri.

Za razliko od teh malih kuharskih izdelkov manjše domačije, pripravljajo gospodinje na kmetijah buhteljne neobičajne oblike, ki so vsakdanja hrane cele družine in pri številnejši družini ima gospodinja z njimi že precej kaj opraviti.

Sedaj pa nekaj za Vas, spoštovane dame. Za male in velike buhteljne je treba pridatka, ki jih zboljša in oslajša — to dosežete z našim Buhtinom. Da zadobi pecivo primerno krhkosti in da dobro vzkipi, je Vaša skrb, cenjene gospodinje. Da je pa pecivo prijetno dišeče, brez katere lastnosti bi se nam ne mogli priljubiti, dosežemo zopet le z Buhtinom. Sicer so se pekli dobri buhteljni že davno pred Buhtinom, pečejo jih ponekod brez njega še danes, toda z Buhtinom so brezdvomno najboljši, kar Vam hočem dokazati.

V testu za buhteljne primesite, kakor veste po lastnih skušnjah in kolikor se Vam zdi zadostno, potrebne pridatke. Naš okus je različen, toda kakor skoraj povsod, je srednja pot najboljša. Primešanje posameznih pridatkov v dosego pravega okusa, ni vedno zanesljivo, z Buhtinom je pa ona srednja pot dosežena, ker vsebuje vsa korenčja v pravilnem razmerji. Pri uporabi Buhtina je lahko vsaka gospodinja brez skrbi, ker ve, da je vse korenčje sorazmerno primešano testu, nasprotno se pa ne more zanesti, če pridaja testu korenčje sama. Tu imamo obrnjeno glavno pozornost na gospodinje na kmetih, kjer ni mogoče vedno dobiti vseh korenčij najboljše kakovosti. Razven tega ima Buhtin dobro lastnost, da povspešuje kvašenje testa, da torej isto tepo vzkipi. Buhtin sam ni morda sredstvo, ki bi povzročilo kvašenje kakor so za to pripravljene praški, kateri služijo izrecno v ta namen. Taki praški nadomeščajo drože omin, ki so bolni na želodcu in ki ne prebavijo peciva vzkipelega z drožmi.

Teh praškov je več vrst in se jih dobi v vsaki lekarni ali v drogeriji. Če uporabljamo Buhtin, moramo že prej primesiti testu drože.

Iz lastne skušnje smemo trditi, da se je Buhtin dobro obnesel in našim ljubim odjemalkam priporočamo, da ga skusijo povsod upeljati.

S tem izdelkom se v domačijah mnogo prihrani, zlasti pa na delu in na dragem korenčju. Z Buhtinom se zboljša in aromatizira vsako pecivo, kakor na primer kolače, šartlje in drugo.

Če sumiramo vsa prihajajoča priznanja ne moremo reči drugo, kakor da je Buhtin zelo potreben izdelek.

V naši tovarni naročen Buhtin razpošiljamo v steklenicah po $\frac{1}{4}$ kg., kar zadostuje za 50 kg. moka.

Buhtin je hermetično zaprt, za to se ne more izdišati in je brez kakoršnihkoli priprav uporabljev. V trgovinah, ki prodajajo izključno naše izdelke, se ga dobi v zavitkah po 4 in 10 vin.

ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE

Dober gospodar ima usmiljenje s svojo živino. Ne bo jo pretepal in preobkladal z delom. Njegova korist je, če blago dobro uspeva, in vsak ve, da trpinčeno in zanemarjano živinče ne daje prida. Posebno zdaj v letni vročini naj ne neha trpeti gospodar živine žejo in naj ne pušča stati konje in vole brez potrebe na pekočem solncu. Pri delu in vožnji ne škoduje pitje živini, če je prav razgreta, le stati jo ne puščaj, takrat je treba počakati z napajanjem, da se živinče ohladi. Gospodinja pa naj ne pozabi na svojo kuretnino, niti na psa in mačko; po večkrat na dan naj jim spremeni prestano vodo. Zdaj v tem času so ljudje cel dan na polju in prepuščajo živino skrbi otrok. Otroci imajo sicer veselje s takim opravkom ali pozabljivi kakor so, se večkrat pripeti, da niso napojili psa ali kokoši, kozo, ovco ali kakšno drugo domačo žival, zato bi se moral vsak gospodar prepričati, ko pride s polja, če je res vse tako storjeno, kakor je naročil in kakor je potreba. Tudi ptiče nikar ne muči v premanjnih kletkah, ne dajaj ubogo ptico na žgoče solnce in ne puščaj jo brez hrane in vode. Če nimaš časa in volje z ljubeznijo gojiti ptice, jih raje izpusti na zlato prostost, kakor da jih brez potrebe trpinčiš s svojo nemarnostjo.

≡ Mlada sadna drevesa in tudi rože potrebujejo primerne kolce za oporo, če hočemo, da bodo rastle lepo ravno in jih veter ne bo preveč majal in slabil. Količi pa ne smejo biti preveliki in ne daljši od debla, če sezajo v krono so napotu

Iz temne Afrike.

Od K. Vitka.

- I. Potovati ni prijetno tam po vroči Afriki, ker tam človek — neverjetno, smer in pravo prot zgreši.

Tudi beli naš popotnik tava, blodi brez skrbi in ne sluti vbog' sirotnik, kaj lahko ga doleti.

- II. Za ljudi in živali večje ni nesreče tam, kjer doma so Kanibali, ki morijo noč in dan.

Glej, v daljavi že bežita dva zamorca urnih nog, proti njemu se drvita — brani nam ga, ljubi Bog!

vejam, odgrnejo pri vetru skorjo še nežnega drevesca in vej se prime takoimenovani »rak«. Kol ne sme biti pregloboko zapičen v zemljo, da ne bi oškodoval korenine. V vrtovih ga postavlja na nasprotno stran od ceste, tako da se vidi, kolikor mogoče najmanj, ob potih pa in stezah delaj ravno nasprotno, tam mora braniti kol drevesce tudi od trkanja in sunkov mimo- dočih ljudi in živine.

≡ Kogar trga po rokah ali nogah naj vtakne boleči ud za dlje časa v tako vročo vodo, kakor jo sploh strpi, bolečina bo ponehala. Tudi križ, tilnik in druge dele telesa, v katerih te trga, peri z vročo vodo. Sploh so vroče kopelji za take bolnike zelo koristne, posebno v začetku te trdovratne in mučne bolezni. Poznejše pri zastaralem revmatizmu, od kterega je tudi že srce več ali manj oslabeledo, je treba pri vročih kopeljih velike previdnosti, da ne bi nastopil mrtvoud.

≡ Zdaj o počitnicah je zlata doba za otroke. Puščaj jih zunaj na čistem zraku, kolikor moreš. Če vreme le količkaj dopušča, naj bodo otroci bos in kolikor mogoče lahko oblečeni. Solnce in zrak sta bolehnim otrokom najboljše zdravilo. Če je potok ali reka v bližini ali sploh voda za kopanje, dovolj jim rad, da se okopajo in naskačejo v prijetno hladni vodi. Seveda predolgo ne smejo ostajati v vodi, ne po cele ure, to oslabi najmočnejšega otroka. Dvajset minut, najdlje pol ure je čez in čez zadosti. Če je voda nevarna in deroča ne puščaj otrok brez zanesljivega nadzorstva, nesreča se pripeti rada in nepričakovano. Naj se sosedje dogovorijo, da bo en dan eden od te, drugi dan nekdo od druge hiše pazil na otročad, da se ji kaj ne zgodi. — Če pa se je nesreča že zgodila in je kdo utonil, treba je seveda poskusiti vse, da se ga reši. Čim prej je iz vode tem več je upanja, da je še kaj življenja v njem. Sleci ga, posebno pas, ovratnik, sploh vse kar steza, odstrani naprej. Obriši ga in oteri kožo kolikor se da. Ne postavlja ga na glavo, to je neumno

III. „Veš kaj bratec? S tem kar vjela lahko se postaviva, naša družba bo vesela, ko ji ga predstaviva.“

Smrten pot obraz zalije reveža, ki misli si:
„Kovček me lahko izvije, če se hočem rešiti.“—

IV. „Klanjam se ti, starešina, tvoj jetnik sem, kajpada, kovčka mojega vsebina, te bo razveselila.“

„Če to res je“, hauptman pravi, „tebi nič se ne zgodi, v moji veliki državi, hodiš dalje brez skrbi.“

in, brez koristi; nasprotno nesrečniku udari kri v mozek in zadene ga kap, če še ni itak pri kraju. Vrzi plahto, pokrivalo ali če nimaš nič drugzega pri roki, suknjič na tla in položi utopljenca na trebuh tako da bo glava malo nižja od telesa, tako bo voda še najprej iztekla iz njega. Usta mu je treba odpreti tudi zato, da gre lahko zrak v pljuča. Požgačkaj ga s presom v grlu, da izvrže, kar je na poti dihanju. Pod nos mu daj jesiha ali salmiaka, če je pri roki. Potem ga obrni in teri mu prsa, polivaj ga z mrzlo takoj na to z vročo vodo, šibaj po udih z mokro obrisačo. Če vse to hitro ne pomaga — vsak trenutek je dragocen! — poskusi takoj z umetnim dihanjem. Izvleci mu jezik, če je pal v grlo, podloži nesrečniku blazino ali kar koli imaš pri roki pod križ in poklekni čezenj, da ti leži med koleni. Obe roki mu položi na prsa izpod bradavic in počasi ali z vso svojo silo pritiskaj, slišati je, kako gre zrak iz pljučij. Tremotek, dva miruj, potem hitro vzdigni roke. Štej: ena, dve, tri, štiri, kadar praviš štiri stisni mu spet prsa in ponavljaj to dokler nesrečniku zopet ne zarde lica in ne začne dihati sam. Ne izgubi upanja prehitro, večkrat oživi utopljenik še le čez pol ure, čez celo, da čez dve uri. Kakor hitro začne ponesrečenec dihati, pokrij ga hitro s toplo odejo, tudi vroče obkladke mu daj na roke, noge in na želodec. Kadar more požirati daj mu tople juhe mleka in vina. Tudi po zdravnika pošlji.

≡ Vsak ve, kako imenitno tekne o vročih dnevih voda, v kateri so se kuhale suhe češplje, hruške in suhi jabolčni krljji. V nekaterih krajih dajejo to koscem in ženicam, sploh dninarjem dopoldne in popoldne v okrepčilo namesto vina ali jabolčnika, ki ima večkrat precej alkohola v sebi in zato ni posebno za priporočati med delom. Pravzaprav je velika škoda, da se naši ljudje še tako slabo zastopijo na sušenje sadja; lahko bi napravili s tem lep dobiček. Bosna zasluži na leto samo na suhih češpljah na stotisoče. Pa tudi zdravo je sadje, najbože kadarkoli po leti

V. V pustem kraju zadišalo
s kotlov daleč je okrog,
peti lonček -- še premalo
mel glavlar je bosih nog.

„In pijača dobra, zdrava,
veš mogoče, kaj to je?
Vydrova je žitna kava,
ne pozabi to ime!“

VI. „Ti prijatelj moj si vrli
Upam, da tud' jaz sem tvoj.
Več ljudi ne bomo žrli
ti prisegam, dragi moj!“

Ktera je pijača prava?
Kaj je pravi božji dar?
Tu spoznamo, da je kava
Vydrova najboljša stvar!

ali po zimi. Po leti v vročini naj bi matere že opoledne skuhale jabolka, hruške, češplje, kar je pač za dobiti; malo sladkorja notri in kos kruha zraven je to prav dobra in zdrava večerja za otroke. Bolniku je malinovec ali ribizovec mnogo prijetnejša in hladilnejša pijača, kakor vino ali pivo. In tudi marsikteri gospodar, obrtnik in gospod bi se prej odvadil vina, če bi mu žena naredila v vročini, večkrat kozarec mrzle, sveže limonade. Vročo juho gospodinja, vsaj v najhujših pasjih dneh ne bi smela dajati na mizo. Boljše je namesto nje sadje, ki ga Amerikanci in Angleži jedo že na težče pred zajutrkom. Salata in sadje človeka osveži, ne naredi ga lenega in zaspanega, kakor vročo juha. Sadja bi naš kmet lahko pridelal desetkrat toliko, kakor dozday brez velikega truda in stroškov. Iztržil bi zanj lep denar in še otroci in družina bi imeli vedno zdrav prigrizek k južini in malci.

NEDOGNANA PLAČILA

Pošiljatelj	Dan	Post. hranil	Pošiljatelj	Dan	Post. hranil
Borštnar Jos.	Litija	20./I. 10 4:40	Krč Marija	Vas-Grad	31./III. 11 4:50
Jan Matevž	Zaversnik	7./VIII. 11 14— (Pošt. nak.)	Novak Jožef	Černive	1./III. 11 4:50
Kovačič Hel.	Podutik	29./IV. 11 4:50	Šuligoj Fr.	Čepovan	14./IV. 11 4:50

Nepodpisana plačila.

Kraj ali pošta	Dan	Post. hranil	Kraj ali pošta	Dan	Post. hranil
Bistrica Boh.	24./XII. 10	4:50	Celje	15./II. 11	4:50
Celje	12./VI. 10	4:50	Moste pri Ljublj.	4./IX. 10	4:50

Pripravno steklenico

za Vydrovo žitno kavo priporočamo vsem svojim gg. odjemalcem. Ima zabrušen zamašek, tako da se v nji kava v doglednem času sploh ne izdiši. Gre vanjo skoro cela poštna pošiljatev, ker drži 8 litrov.

To steklenico dajemo za tovarniško ceno: **2 K 20 v**, zaboječek 65 v. poštino pa plačamo tukaj in si jo zaračunamo.

Polne steklenice ni mogoče pošiljati, ker bi se razbila.

JOSIP PRENIK:

ŽUPAN JERNAČ IN NJEGOV TAJNIK.

Ob beli cesarski cesti je stala Jernačeva hiša. Kakor zala nevesta je bila vsa čista, z zelenimi polknicami in rožmarinom na oknih, za hišo vrt in tako se je razgledavala daleč okrog po zlatem polju in po gorah strmečih tam daleč v nebo. In kar je bilo tudi važno: zelena vejica se je majala nad vratmi, pa naj si je bil petek ali svetek — mati Jernačka je hodila v belem predpasniku, postajala na pragu in se ozirala gorindol po cesti, če morda ne pride kak pivec ali znanec, kajti Jernačeva hiša je bila znana daleč okrog. Tako so govorili tamošnji kmetje, da si je nabral Jernačev ded denarja, že takrat, ko so se pomikali mimo njegove hiše težki parizarji, in so imeli vozniki denarja ko vrag toče . . . v tistih časih, da je že obogatelj, ko so bile hude vojske in so nočevali pod njegovo streho Francozi. In takrat se je zgodilo marsikaj, kaj je ostalo prikrito in neznano, Jernačev ded pa je le obogatel in sezidal hišo, ki bi bila kmalu lepša od cerkve. Kdor je prišel po cesti je obstal in se zagledal v belo krčmo, ob praznikih in nedeljah pa so se vozili k Jernaču celo tržki ljudje takorekoč — gospoda . . .

Tako je slovela Jernačeva gostilna in oštir Jernač — rdečeličen in lepo rejen možakar z mastnim podbradkom tudi ni bil karsibodi: sam je hodil po vino v Istro tja do morja, po štajerskih goricah in dolenskih gričih in prišel tako v dotiko z različnimi ljudmi in se naučil marsičesa, kar je razkladal potem doma ne z majhnim ponosom. Tudi z gospodo se je znal pogovoriti — kakor je trdil — in na stara leta, kajti ni mu jih manjkalo dosti do šestdeset, je doživel to čast, da so ga izvolili za župana.

Jernač pa, ki je imel, da se je lahko reklo nekaj pod palcem, pa je tudi vedel kako in kaj se s podobi v takem slučaju: vse, ki so glasovali za njega, je povabil v svojo krčmo na pojedino, ki se ni prav nič razločila od svatbe.

Z belimi prti je pogrnil mize in mati Jernačka je nabrala v vrtu najlepših rož, jih povila v šop in postavila na sredo najdaljše mize.

Župan Jernač je hodil po sobi gorindol in skrbel, da so bile steklenice venomer polne do grzla, vmes pa je premišljeval tako težke misli, da so se mu svetile na čelu znojne kaplje.

»Za župana ste me izvolili,« je modroval — »niste storili napačno: če bi trpela občina pomanjkanje, iz svojega bom dodal in tako bom županoval kakor še nikdo pred menoj.«

Materi županji so lezle ustnice venomer v nasmeh, smejala se je in je pila z vsemi.

Kmetje pa so bili dobre volje in zelo glasni.

»Jernač nam bo županoval, kaj bi z drugim,« je govoril eden in povzdignil kozarec. »Jernač, ki je vreden te časti, kakor nobeden izmed nas!«

»Tako je!« so mu pritrdili drugi in trkali s kozarci, da je pljuskalo vino čez rob.

Jernač pa jim je globoko prikimaval.

»Rečem vam, možje krščanski —« je dejal in obstal pred njimi široko razkoračen — »če stvar preudarimo in dodobra premislimo, bi vendar ne bilo napačno, ko bi imeli človeka, ki bi nam segel včasih pod rame, takega mislim, ki bi bil pismen in študiran na vsa različna pisanja, ki prihajajo na županstvo. Sedanjemu županu je delal in pisal organist, midva si nisva bogve kako dobra in treba bo, da si preskrbim drugega...«

In po dolgem razgovoru so sklenili enoglasno, da ima župan Jernač popolnoma prav, če si poskrbi tajnika, ki bo več in zmožen vseh županskih opravil, človeka, ki je kaj študiral v mestnih šolah in bo v ponos in čast vsej občini.

In čez teden dni je prišel tajnik.

Jernač sam ga je pripeljal s kolesljem iz trga, do kamor je prišel z železnico in Jernaču se je zdelo tem bolj imenitno, ker je bil njegov tajnik naravnost iz Ljubljane.

Za Dominika Zorjana se piše — je premišljeval med potjo in se skoro ni upal ozreti nazaj na koleselj — Salament gosposko ime ima in tudi njegovo govorjenje je tako izbrano, kakor tistih gospodov po kancelijah. Mlad je sicer res, pa se bo že razumel, ni huder, če je hodil že štiri leta v latinske šole kakor pravi. Da bi mu le pri nas ugajalo. —

Ko je pritekla kobilica do Zaplatarjeve krčme od koder je bilo še dobre pol ure do Jernačevega doma, pa je župan Jernač pritegnil povodce in ustavil.

»Če bi vam bilo prav,« se je obrnil nazaj do svojega gosposkega tajnika Dominika Zorjana, ki jih je moral imeti takole okrog dvajset in se mu je vsaj zadnji čas v Ljubljani precej slabo godilo kakor sta pričala njegov suhi obraz in precej oguljena obleka, a vendar je bilo v njegovem mladeniškem obrazu nekaj možkega in predrznega: izpod temnih obrvi je

gledalo dvoje živih veselih oči in tiste prve dlačice pod lepo zavitim nosom so pričale, da jih lastnik neguje kar najbolj mogoče. »Če bi vam bilo prav, mislim, da bi stopila nekolika tule k Zaplatarju na polič vina in tudi za prigrizek se gotovo kaj dobi.«

Ker gospod tajnik kakor je sklepal župan Jernač iz njegovega nasmeha menda ni imel nič proti temu vabilu, je skočil raz kozla, zataknil bič za štebalo in omotal povodce okrog komata, na to pa se je obrnil proti svojemu tajniku in potisnil tolsto desnico v hlačni žep, da so srebrni tolarji prijetno zarožljali.

»Kako se vam kaj zdi ta kraj?« ga je povprašal in se ozrl naokrog.

»Vroč je,« je dodal župan Jernač — »i seveda, sedaj gremo že v poletje, pa bi ne rekel dvakrat, da se vreme ne izpremeni, zaradi te peklenske sople.«

Rdečelična deklina se je krikazala na pragu Zaplatarjeve krčme in prikimala prišlecema v pozdrav nerodno kakor v zadregi, a zagledavši Dominika Zorjana je hotela zopet nazaj v vežo.

»No, no, kam jo pa dereš?« je zagodel župan Jernač — »saj te ne bomo snedli, iz sladkorja pa tudi nisi, da bi se raztopila če stopiš nekoliko na solnce. Kje pa je Zaplatar?«

»Na polju so vsi,« je odvrnila rdečelična deklina in pristopila nekoliko bliže.

»Oho,« se je začudil župan Jernač — »torej si sama, le glej, da te kdo ne ukrade! Pa prinesi pol litra tјale pod oreh in mizo pogrni kakor se spodobi in kaj za prigrizek tudi lahko.«

Deklina je prikimala in je odhitela, župan Jernač in njegov tajnik Zorjan pa sta sedla za mizo pod oreh, ki je metal kroginkrog široko senco.

Dan je bil lep, solnčen in nebo čisto od vztočja do zapada. Tja daleč v nedogled so se razprostirali na desni strani cesarske ceste travniki in njive, na levi pa so se dvigale tam zadaj višnjeve gore, njih vrhovi in slemeni so se zlatili in skrili v solnčnih žarkih kakor potrošni z zlatim prahom.

In sedaj se je zazdelo očetu Jernaču potrebno, da razkrije svojemu tajniku vse tiste važnosti, ki jih je smatral za neizogibni pogoj vsakemu, ki hoče dospeti do županove časti.

»Že moj oče, bog mu daj nebesa in že mojega očeta oče je bil tod okrog na silno dobrem glasu in tako je ostalo vseskozi od rodu do rodu. Jaz sem prehodil dosti sveta, primaruha, dosti sveta vam rečem, morja sem videl in še mnogo takih reči, pa kaj ko nima človek priložnosti, da bi se vsega naučil, kar je potrebno živemu človeku. Težko je dandanes, ko moraš k gosposki za vsako figo, potem se pa razgovarjaj s tistimi ljudmi, ki so same učenosti kar bleđi! Seveda, sedaj je v vsaki vasi skoro šola, takrat ko sem jaz rastel pa je bilo drugače. No, vidite, kaj je potem čudno, če se mora ozirati človek po drugih ljudeh

ako ga izvoli za župana kakor so mene? Branil sem se, rečem vam, branil z vsemi štirimi, pa je vpila vsa fara, da moram in moram biti ravno, jaz in nihče drugi. No, kaj sem hotel! I seveda, saj naposled, ko sem stvar natančneje preudaril, sem uvidel, da niso ravnali napačno. Moja hiša, saj jo boste kmalu videli, je najlepša v teh krajih in skoro ga ni človeka, ki bi se ne ustavil v moji krčmi, pa naj je že domačin ali pa tujec. No, in tako se je zgodilo, da so me izvolili za župana.«

Med tem je prinesla Zaplatarjeva deklina vina in kos pšeničnega kruha s suhim mesom in se naglo zopet odstranila.

»Boječa je,« je spregovoril tajnik Zorjan in župan Jernač mu je naglo prikimal.

»I, seveda, ko ne vidi nikoli mestnega človeka! Kar je boljših ljudi iz trga ali od kjerkoli že, prihajajo vsi k meni, zato pa je naša Franica tudi čisto drugačna. Moja hči, mislim,« je dostavil čez nekaj časa. »Ta vam bo stregla in pospravljala v sobi, drugo leto pa jo mislim omožiti, saj je že godna, osemnajst let ima, ženina sem ji pa tudi izbral, da bi obliznila marsikatera za njim vseh pet prstov. Vinski trgovec je in posestnik tam doli na Račah tri ure odtod. Ne bo napačno: bogat je in prileten tudi ravno še ne, kaj pa jih ima, nekaj čez štirideset, je pa itak bolje, da je možki, ko se ženi nekoliko starejši, je vsaj pri pravi pameti. Jaz sem jih imel petintrideset in ni bilo prav nič prepozno.«

Tako je razkladal župan Jernač svojemu tajniku vse, kar se mu je zdelo le količaj važno in ko je čez dobro uro pridrdral koleselej pred domačo Jernačevo hišo je vedel mladi gospod tajnik že precej o Jernačevi družini, da marsikaj celo, kar bi mu bil Jernač, ko bi bil le nekoliko bistrournejši skoro gotovo zamolčal.

Mati Jernačka je pritekla na prag in kimala prijazno in s sladkim nasmehom, celo roko mu je podala in ga odvedla takoj v stransko sobo, kamor so zahajali samo »boljši« ljudje.

In že je bilo vse pripravljeno: belopogrjnena miza, majolka vina, pogača in raca in gospodu tajniku je bilo treba samo sestiti in se mu pogostiti, kakor ga je bila volja.

Takrat se je prikazala na pragu zornolična, črnolasa deklica mladih bujnih prsi in tako vitkega in prožnega telesa, da je pogled gospoda tajnika tisti hip kar zamrl v njenih lepih temnih očeh. In tudi deklica je zardela do ušes in pogledala kakor v zadregi tja proti oknu.

»No, no, le spregovori in reci kako besedo,« jo je vzpodbudil oča Jernač. »To je naša Franica,« se je obrnil proti tajniku Zorjanu, ki se je zardela Franici poklonil precej globoko in ji podal roko.

»Nič se ne boj,« je govoril župan Jernač — »saj gospod tajnik niso tako hud človek. Lepo jim boš postregla in držala

gori v sobi vse lepo v redu, pa se bosta gotovo razumela. O, saj ni napačna, saj je pridna ta naša Franica!«

In takrat se je tudi Franica toliko opogumila, da je pogledala tajnika Zorjana v oči, a takoj zopet odmaknila svoj plahi pogled.

Po južini pa ga je peljala v sobo, ki so mu jo odločili za njegovo stanovanje in tam se ji je jeziček razvozljal in povedala mu je vse znamenitosti tistega kraja, vse tiste bele cerkvice, ki so se videle skozi okno posejane po bližnjih brdih mu je imenovala in ko jo je gospod tajnik naposled potrepal po rami, se mu je ljubko nasmehnila.

»Vidite, kako lepo je tukaj,« ji je dejal in jo gledal silno prijazno, a tudi Franici so se zazdele njegove oči tako lepe, kakršnih še ni videla nikoli. Tudi njegov glas je bil tako prijeten, da bi ga poslušala venomer in kako nežne in bele roke je imel ta preklicani tajnik! Nobeden izmed fantov v celi fari ni imel takih, še Šmonov Matija ne, ki je veljal tam okrog za najbrhkejšega fanta.

»Da, lepo je,« je pritrdila Franica — »menda vam ne bo dolgčas.«

»Vi pa boste šli vendar iz tega kraja,« je povzel.

»Kako to mislite?«

»I, no, tako sem slišal—«

»Slišali ste? Ali ste bili že kdaj prej tukaj?«

»Nikoli!«

»Kako pa, da ste slišali, saj v Ljubljani me menda vendar ne poznajo?«

»To res, da ne, a dejali so mi vaš oče —«

»Moj oče —« se je začudila Franica. »Saj ni res, vi se samo šalite.«

»Nič se ne šalim,« ji je sladko odvrnil tajnik Zorjan in ji položil roko na ramo.

Franica je zardela in je povsila oči.

»No, povejte mi, kaj so rekli oče —«

»Če ne boste nikomur povedali?«

Takrat se je Franica nasmehnila in je odkimala.

»Saj se boste omožili —«

»S kom?«

»No, s tistim vinskim trgovcem —«

Takrat se je Franica nasmehnila in je odkimala.

»Saj se ne bom, tistega dedca grdega pa že nikoli ne!«

»Prav imate,« ji je pritrdil tajnik Zorjan — »saj je za vas tudi prestar. Jaz na vašem mestu bi ga že ne maral, pa če bi bil ves zlato!«

»Saj ga jaz tudi ne, samo oče mislijo menda tako. Pa jim nikar ne povejte, sicer bi se jezili.«

»Ne bom,« ji je zatrdil tajnik Zorjan in jo pogladil po licu

in morda bi ji bil povedal še kaj, da se niso začuli na stopnicah koraki očeta Jernača.

Kar nekako drugačno življenje se je naselilo sedaj v Jernačevo hišo. Ponosno je hodil po vasi župan Jernač, tiste malenkostne županske posle mu je itak opravljal tajnik Zorjan, ki je imel prostega časa dovolj, da se je mnogokrat sprehajal po celo popoldne po bližnjih gozdičih in brdih, Franica pa mu je stregla doma in vsi so se dobro razumeli lepo vrsto dni in tednov, dokler ni stopil v Jernačevo krčmo neko popoldne Zabrdnikov Nace, ki je bil že od rojstva nekoliko zmešan in trapast in se je potikal okrog kakor deseti brat in zvedel tako tudi marsikaj, kar je ostalo drugim prikrito in neznano.

Župan Jernač je sedel sam v gostilniški sobi in odganjal muhe, ki so mu sedale na glavo in ko je zegljal Naceta je našobil ustnice in segel v žep po krajcar, pa Nace tisti dan ni hotel krajcarja, ampak se je zasmel na vse grlo.

»Hoho, Jernač, ali bo svatba ali kaj, da se tvoja punica tako onegavi in pari!«

»Kaj pa govoriš!« ga je zavrnil Jernač — »kaj misliš mar našo Franico?«

»I, no, Franico ali za kar ste jo že krstili. Brhko deklet, Jernač, o brhko deklet, da je kaj, ampak pari se s takim, da ne bo menda nič iz te moke. Daj ji dve okrog ušes in eno čez hrbtišče, da ji preženeš tiste muhe ki jo gonijo tja gori v leščevje, kjer se liže s tisto gosposko glisto!«

»S kom?« se je čim dalje bolj čudil župan Jernač in gledal Naceta debelo.

»Saj sem povedal!« se je zadril Nace, da je Jernač kar malce osupnil. »S tistim fantom, ki ga imaš ti pri sebi, da ti nekaj piše ali kaj. Ali si slišal? Z njim imata nekaj tako sem videl oni večer, ko sem ležal gori v leševju. Mlada kri, hehe, pa se ližeta ko mlade mačke! Hud bodi Jernač, s polenom ga naženi, če bo pa poroka, pa še mene povabi, da bom plesal in pil in se dobro imel! Juh!«

In Nace je zbežal iz sobe in stekel preko ceste tja po travnikih.

Jernač pa je stal široko razkoračen sredi izbe in je debelo gledal za njim, pri tem modroval sam pri sebi nekako takole:

»Vrag ga vzemi norca, kaj neki straši in plaši s takimi stvarmi toč okrog! Da bi se naša Franica pečala z njim, ki nima drugega, kar mu dam jaz? Ni mogoče! Saj se še nikoli ni slišalo, da gleda za fanti, kaj šele za takim, ki bi pripravil nad hišo vseh devetindevetdeset nesreč. Ta bi bila lepa! Vsa vas bi se mi smejala, glavo bi si odgriznil, če bi prišlo tako in punico bi pretepel, da bi pomnila do sodnjega dne. O, križ božji, kaj neki bi dejali ljudje! Mar se ji je zbledlo ali kaj? Pa kaj bi se jezil,

saj ta je kar gotovo Nacetova. Izmislil se je norec ali pa se mu je sanjalo, pa je mislil, da je v resnici kaj videl. Kdo bi dal kaj na njegove besede — — ali — — mogoče je pa le vendar kaj videl — —«

Pa župan Jernač je stresal z glavo kot da hoče odpoditi te neprijetne misli in je stopil parkrat po izbi gorindol pa mu le ni hotelo iz glave Nacetovo pripovedanje. Premišljeval je in je preudarjal ter se skušal domisliti če je zapazil morda že sam kdaj med njima kaj sumljivega, pa se ni mogel prav ničesar domisliti, zato je odprl okno in zaklical na vrt kjer je hodila med gredicami žena Jernačka.

»Kaj praviš —« ji je pričel razlagati, ko je vstopila — »ali bi verjel ali ne, kar mi je ravno kar povedal Zabrdnikov Nace? Pravi, da se pajdaši Franica, ta naša deklina s tem našim tajnikom. Na lastne oči je videl, je dejal in sedaj ne vem ali bi mu verjel ali ne —«

Če bi bil kdo povedal županji Jernački, da bo čez eno uro umrla, bi se ne prestrašila tako, kakor se je ob teh moževih besedah. Vsa kri ji je izginila iz obraza in sedla je k peči s kle-njenimi rokami.

»O, mati božja bridkih ran, ti nam stoj na strani! Kaj takega praviš, da ti je povedal?«

Župan Jernač ji je prikimal in se je zamišljeno zagledal v tla, pa ni izmodroval drugego kot:

»Pretepem jo, za pet ran božjih jo naklestim, take ji namečem, da bo marogasta kakor županova telica. Jo bo že minulo, ni vrag!«

»Žena pa je bila drugačnih misli.

»Kaj bi s tem,« je dejala — »še ubiješ jo lahko in potem pojdeš sam na vešala!«

In res se je tega župan Jernač tako prestrašil, da je bil naenkrate vse drugačnih misli.

»No, ji pa povem lepo mirno, naj ne počenja takih stvari. Pa ne vem, če bo kaj pomagalo, sej veš, kaj je mladost: kakor zbezlana krava, ki ne vidi nič, ne sliši nič in ti dere svoje pot kot da jo jaše sama hudoba.«

»Pa povej no vendar natančneje, kako in kaj ti je povedal Zabrdnikov Nace?«

»Kako in kaj —« je skoro zarohnel Jernač — »saj sama veš kaj delajo in kako se obnašajo taki mladi ljudje kadar so sami. Saj veš kakšna sva bila midva, da bi najraje zlezla eden v drugega in taki so vsi ti zaljubljeni ljudje! Samote iščejo in takih stvari — — no, takih stvari kakršnih se tudi midva nisva branila.

»Gobezdula, molčino,« ga je jezno zavrnila žena — »sedaj mi pa še ti delaj nepokoje!«

»Kakšne nepokoje?!« je povzel Jernač malce jezno — »saj si me prašala. Buzarada, kaj pa potem odpiráš usta, če ne maráš ničesar slišati!?!«

»Saj te nisem prašala po tem, dejala sem le, da povej kdaj in kje ju je videl Zabrdnikov Nace in kako ti je vse to povedal!«
Župan Jernač se je popraskal za desnim uhljem in je nagubančil čelo.

»Ino, dejal je, da je ležal gori v leščevju —«

»Kdaj?«

»I, kdaj,« se je razhudil Jernač — »saj nisem bil zraven, on mi pa tudi ni povedal. Tam v leščevju je ležal pa sta prišla po poti —«

»Po kateri poti?«

»I, počakaj, da izgovorim! Za zlodja, kakšne ste vendar ženske, da človeka še izgovoriti na pustite. Torej, tam v leščevju je ležal, pa sta prišla po poti proti Škrbetovi šumi naša Franica in ta naš tajnik. Drugo sem ti pa že itak povedal. Sedaj le ne vem ali bi vso stvar verjel ali ne? Ko bi mi povedal kdo drugi takoj, a Nace je trapast in na njegove besede človek ne sme preveč dati, kaj misliš?«

»Ali kar nalepem se pa menda tudi ni izmislil,« je menila županja Jernačka in gledala modro predse ali dognati vendar kljub vsemu preudarjanju nista mogla nič gotovega . . . — —

Tam na njivi pa je padalo žito pod ostrimi srpi in najbolj tiha in molčeča izmed vseh žanjic je bila Franica. Njene misli niso bile pri delu in včasih se je celo zgodilo, da je prenehala žeti ko sama ni vedela kdaj in se tako zamislila, da jo je predramil šele smeh deklet, ki so žele z njo.

»Kaj ti je fant umrl, da si tako zamišljena, Franica?« se je pošalila ena in druga je nagajivo dostavila:

»Ali pa jo je zapustil —«

Franica pa se ni menila zanje in jim ni niti odgovarjala. Najraje bi bila pustila delo in odšla proč od njih, daleč proč, kjer bi bila popolnoma sama in bi je nikdo ne motil . . . Včasih je skušala sicer pozabiti vse, kar se je dogodilo . . . pa so jo zopet premagali spomini in zopet je videla pred seboj tisto samotno pot proti Škrbetovi šumi, kjer sta se sestala prvokrat . . .

Kako sveto je verjela vsaki njegovi besedi, kako ga je ljubila ali sedaj se ji vendar zdi, da je prevarana, ker on postaja proti njej tako hladen . . . In vendar mu je darovala vse in dete, ki ga čuti pod srcem je njegovo, sad tistih lepih ljubezni pijanih večerov, ko je živela samo zanj . . .

Par dni po novini, ki jo je raznesel Zabrdnikov Nace po vsej fari, pa je bila pri Jernačevih huda nevihta. Mati Jernačka je sedela v kuhinji vsa poparjena in pobita, Franica je jokala v svoji sobici kot da hoče izplakati ose gorje, župan Jernač pa

je divjal po hiši rdeč kakor puran in metal gori iz tajnikove sobe skozi okno na dvorišče vse kar mu je prišlo pod roko.

»In sedaj naj redim še njegovega pankerta. Preobjedel se je suhost zelena, naj ga hudič.«

Tajnik Zorjan je sedel spodaj v sobi, ki je služila za pisarno in je prebledel kakor stena.

»Priznala je ... povedala je ... vrag, lahko bi še nekaj časa molčala ...« je siknil, ko je zaslišal rohnenje župana Jernača, pograbil klobuk in dežnik, pogledal v listino, ki se je pri županu Jernaču lepo napolnila in odhitel okrog ogla, da ga ni nihče opazil ...

*

In kaj naj vam povem še k koncu? — Nič posebnega se ni zgodilo potem. Blagorodnega gospoda tajnika ni bilo nikoli več v tiste kraje, Franica je porodila, a dete je umrla štirinajsti dni po porodu in tudi svojo zmoto je spoznala in se omožila že prihodajo pomlad z vinskim trgovcem iz Rače; danes ima že odraslo hčer z istim imenom kakor ona sama in tako zalih lic, da bi se jaz takoj ženil pri njej, ko bi le ne bil mestni »škric«, katerih pa ona od tistega davnega dogodka s tajnikom Zorjanom kratko in malo ne mara v svojo hišo!

FRAN ALBRECHT:

MEDITACIJA O ŽIVLJENJU.

Nekteri preplašeni, drugi s ponosnim, zvonečim korakom, a tretji molče gredo skoz življenje: in tem je srce vse plaho od straha, v pogumu močno.

In ti so iskali v življenju krasote, ki ni je v življenju ... Iskali so vzor: iskali tragedij, viharnost trenotij, iskali so silo in blazni upor. — —

Ponos krvaveč, razočarana vera zaklepa zdaj usta v molčeč jim ukaz; kot noč jim je leglo na dušo molčanje in v studu in v gnusu zledenel je njih glas.

USODA.

I.

Bilo je v nedeljo popoldne meseca junija. Vroče poletno solnce je močno pripekalo na vas Lipovje, v kateri že od zadnjega semanjšega dne ni bilo tako živahno, kakor je danes; vrši se namreč razprodaja pri »gospodu« Tomcu, kakor so ga navadno imenovali Lipovčani. Prostor pod košato lipo na koncu Tomčeve hiše so danes prevzele ženice, ki čakajo, da tudi one pridejo na vrsto, da si kaj dobrega ceno kupijo, dočim so njihovi možje že pri razprodaji ter kupujejo različno kmetško orodje. Vnel se je med zgovornimi ženicami živahem pogovor. Zlasti se je vrtel nikoli mirujoči jeziček opravljeni Merkunki. Vedno je imela dosti obrekovati čez Tomca, posebno danes se ni mogla premogovati, da ne bi črnila Tomca.

»Če ne bi živel tako potratno, bi mu ne bilo treba danes razprodaje,« je jecljaje regljala Merkunka in ni dala govoriti drugim. »Pomisli, Jera, skoro vsak dan so jedli Tomčevi meso.« Ko pa je uvidela, da je Lipovčanke ne poslušajo preveč, je užaljena utihnila.

»Čudno je pri tej hiši,« je govorila Jera, katere hči je omožena z Merkunkinim sinom, kruljavim Janezom. »Kdor je bil pri tej hiši, ni imel srečo. Jerinček je moral prodati hišo, ki jo je kupil Premčev Jaka. A tudi ta ni imel sreče z gostilno. Živeti ni mogel, zato jo je prodal Duču, ta pa Tomcu, ki jo bo tudi gotovo prodal...«

Merkunka ni mogla molčati nikoli. Ker je pa Lipovčanke v obrekovanju niso hotele več poslušati, je hotela obrniti pozornost nase z vedeževanjem ter je rekla: »Jutri bo gotovo deževalo, ker me je začelo trgati po nogah.« —

Medtem ko so ženice pod lipo modrovale in preresetavale usodo Tomčeve hiše, je bila razprodaja kmetškega orodja končana. Na vrsto so prišle žene, ki so pokupile za malo ceno gospodinjske stvari, kakor krožnike, sklede itd. ...

V gornji sobi je sedel sam pri mizi »gospod« Tomec. Kazal je žalosten obraz. Bolelo ga je, da je prisiljen prodati stvari, on pa jih je vse tako drago plačal. Pa priti je moralo tako, kajti ni mu bila mila usoda njegovega življenja. »Ali je res ta hiša zakleta, da ni bil še nihče srečen pri nji?« je premišljeval. »Zakaj sem vendar moral priti semkaj, ko mi je bilo tako dobro v Logu, čeprav sem imel več dela. Samo to me je gnalo sem, ker sem mislil, da bo tu malo dela in dobro življenje. Ni mi šla gostilna izpod rok, pa je. Pa ti dolгови, ki jih imam toliko! ni mi jih mogoče poplačati, če tudi prodam hišo. In kaj potem? Kaj hočem početi, če prodam hišo? Poplačati dolgove? Kako potem živeti? Zadnje vprašanje mi dela največ preglavic. Sam bi si

že toliko zaslužil, da bi živel, toda žene in otroka s hlapčevanjem ne morem preživljati.« Pomislil je zopet: Naenkrat mu šine v glavo rešilna misel. Prodati hišo in iti kar najhitreje v Ameriko. In ta misel je bila prava...

Iz tak misli ga predrami njegova žena Lenka, ki mu je prišla naznamit, da se je pripeljal njegov prijatelj Hrovat iz sosednje vasi in želi ž njim govoriti. Tomec veli, naj pride Hrovat gor v sobo...

Uro potem je bila hiša že prodana. Bogati Hrovat mu je takoj odštél 1200 goldinarjev...

Zvečer je izrazil Tomec svoji ženi misel o Ameriki. Žene to ni vznemirilo, kar je gotovo Tomec pričakoval. Sklenjeno je bilo torej iti v Ameriko.

II.

Merkunkino prorokovanje se je uresničilo, kajti drugi dan je neprestano deževalo, kakor da bi lilo iz škafa. Nastala je temna noč. Kruljavi Janez je klel po stari svoji navadi pred Tomčovo hišo, ko je čakal z vozom že skoro četrto ure Tomčevo družino, ki jo ima peljati na postajo...

Uro pozneje se pelje Tomčeva družina skozi temno deževno noč na postajo, od koder se odpelje proti Trstu in odtod z ladjo v Ameriko... Bila je strašna noč. Dež je lil, na nebu se je bliskalo, treskalo in grmelo je, da je bilo groza. Molčal je Tomec, tiho je premišljevala Lenka svojo usodo, mala Enica se je boječe pritiskala k materi. Molče so se peljali skozi to črno noč, le Janez je zdajpazdaj grdo zaklele nad konjema, ki sta se včasih spodtaknila ob kak kamen...

»Podnevi, v lepem vremenu sva prišla v ta nesrečni kraj, kjer sem mislil, da bom srečen,« je slednjič izpregovoril Tomec. »A sreča me je varala... Grem iz tega kraja proč v deževju, v temi... V Ameriki mora biti nama bolje, ustanoviti si morava ugodno življenje...«

Žena njegova je izdihnila. Kaj je ta vzdihljaj izračal, si še sama ni mogla raztolmačiti. Najbrž je želela srečo, mogoče tudi smrt, konec vseh nesreč.

Potem je tudi Tomec molčal...

III.

Deset let je šlo že v večnost, odkar je bila Tomčeva družina v Ameriki.

Večerilo se je že, ko je sedela Lenka pri oknu v sobi lesene hišice in je nekaj čipkala. Bila je črno oblečena in je imela objokane oči. Pozabiti ni mogla svoje hčerke, ki je pred enim mesecem umrla.

Ko se je Lenka ravno pripravljala, da bi šla kuhat večerjo, vstopi v sobo njen mož, ves bled. Brez besedi vsede na stol.

Žena ga prestrašeno vpraša: »Kaj se je zgodilo, da si ves bled in da si prišel tako hitro domov?«

Tomec, ki ni ljubil ovinkov, po katerih bi mogoče prišel do ugodnejših izgovorov, kratko odgovori: »Izpuščen sem iz topilnice.«

Žena ga zmedeno dalje vpraša: »Zakaj?«

»Zato, ker nečem, da bi se z menoj ravnalo kot s psom.«

»Reveš mora potrpeti to.«

»Pa trpi, če moreš.«

»Kaj pa je vendar bilo?«

»Danes cel dan je bil ravnatelj topilnice slabe volje in se je hotel raditega nad delavci znesti. Zbadal nas je cel čas, zlasti mene. Drugi so to trpeli mirno, a jaz nisem mogel. Udarim ga in konec vsega tega je, da nimam več dela v topilnici...«

»In zdaj?«

»Grem kam v rudokop.«

Žena ga je lepo prosila: »V rudokop pa nikar ne, Ivan, ker si vsak čas v nevarnosti, da te ne pokoplje.«

»Vseeno mi je; če umrjem, kaj zato?«

»In jaz? Kaj hočem jaz potem?«

»Saj ne bom umrl, ne še, draga moja žena. V rudokopih se veliko zasluži. In to je prav, da še poplačam tisti ostali dolg.«

Žena na to ne odgovori ničesar in gre kuhat večerjo.

V Tomčovo dušo je pa legla zopet nova skrb o novi bodočnosti...

Tako si je Tomec ustanovil zopet novo življenje, ki mu je bilo razmeroma še precej ugodno. Delal je marljivo, po nepotrebem ni zapravljal zaslužka. Dolgove v stari domovini je poplačal. Dopisaval si je še vedno s Hrovatom, ki je marsikateremu Lipovčanu povedal, da se ima Tomec v Ameriki dobro...

Čas teče, leta minevajo...

Nedavno tega je pisal Tomec Hrovatu, da mu je umrla žena in da se kmalu vrne domov....

A to se ni zgodilo...

Pred kratkim sem namreč čital v časopisu, da se je mnogo Slovencev v Ameriki smrtno ponesrečilo v rudokopu, med njimi je bil tudi nesrečni Tomec...

Taka je bila pač usoda njegovega življenja.

TRNSKI:

MOJ PONOS.

Na polju rdeč utrgal mak,
zataknil sem si ga za trak.

Do večera je mak žarel,
a glej, čez noč se je ospel.

S ponosom stopal sem čez plan
in vriskal v jasen, solnčen dan.

In zjutraj brez ponosa spet
korak sem meril križem svet.

SPOMIN.

Lep poleten večer je bil takrat in kresnic, kakor še nikoli. V celih trumah so se utrinjale v parku. V vsakemu grmu, po travi, med drevjem, povsod jih je bilo. Zlato in bajno so se svetlikale v črni temi. In zrak je bil mehek, dišav poln, kakor tenka svila je božal obraz.

»Ne hodiva še domov,« sem rekla možu. »Prelepo je nocoj.«

In šla sva dalje po cesti, ki se je medlo sivo zvijala pred nama iz parka v gozd. Vedno naprej in naprej sva šla, mesto za nama je utihnilo, električne svetilke so ostala za nama v temi in samoti. Seno je zadišalo skozi veje in kmalu sva bila zunaj na planem polju, na vaških senožetih. Murni so peli v žitu, v neki daljni mlaki so regjale žabe. Pot se je vzdignila v hrib, hiše so se zabelile izza plotov, par vil je stalo v dišečih vrtovih.

Pred malo izletno gostilno sva se ustavila.

»Ali bi šla notri? Bova pa danes tu večerjala,« je rekel moj mož in vstopila sva na prostoren vrt, kjer je stala miza ob mizi za nedeljne izletnike pripravljena. Ali zdaj je bilo vse prazno, samo iz zelene z divjo lozo obraščene ute konec vrta se je svetila luč. Šla sva tja.

Nakatarica nama je pogrnila mizo. V drugem kotu prostorne ute je sedal mlad par. On je bil visok, lep človek, resnega, zamišljena obraza, ona šibka, mlada, še čisto dekliška. Dopadla sta se mi takoj.

Moj mož je naročil sira in vina s kiselico in vesele, razposajene volje sva se dala na jed. Kakor, da sva utekla z doma, tako se nama je zdelo, čisto otročja sva bila.

»Menda bo vendar dala Barica otroke spat,« me je zaskrbelo. »In jezila se bo, da naju zastonj čaka z večerjo.«

»Naj se, tukaj je prijetno, lepše kakor v sparnem mestu. Mir je tu, tišina, zrak.«

Ostala sva skóraj celo uro v gostilnici.

Cel čas sem opazovala oni par v drugem kotu. Tiho sta govorila, skoraj šepetaje. On je bil zelo ljubeznjiv z njo, nežen in obziren. Zavil jo je v šal, dajal ji je najlepše kosce, popravljal ji je zdaj to, zdaj ono. Ona je bila vesela. hihitala se je tiho, oči njene so bile velike, blesteče in srečne. Včasih mu je hvaležno pogladila roko, požgačkala ga je v licu z temnordečo rožo, s katero se je igrala. Skoro neprestano so se bliskali njeni beli zobje izza temnordečih ustnic. On ni trenil očesa z nje, ljubil jo je zelo, to je bilo videti na prvi pogled.

»Ti nisi nikdar tako dober,« sem očitala možu. »Šališ se in nagajaš, dražiš me, nežen pa nisi nikoli,« sem rekla nevoščljivo.

»Kaj bom nežen, ko si zdrava, ko dren in močno ko Špartanka«, mi je odvrnil. »Ne bi se podalo, ne meni, ne tebi. Vidiš kako je ona šibka, kakor otrok in bolna je tudi, sirota.«

Drobna je bila res, bolna pa se mi ni zdelo prav nič.

»Lepo je, da se imata tako rada«, sem rekla že zunaj na cesti. »Kaj pa je on, kaj ga poznaš?«

»Samo tako. Zdravnik je, Dr. Čech. Nikamor ne zahaja, čez dan je v mestu zvečer pa hodi sem gori. Ona je jetična, pa stanuje zato tu zunaj v vili.«

Noč je bila tišja, temnejša. Visoko so stale zvezde na črnem nebu, ki je bilo nad mestom bledeješe, kakor umazano od svetlega madeža. Hladen vetrc je popihaval vlažen že od obilne rose, ki se je nabirala po travi.

Hitro sva šla po polju in skozi gozd. Nočni metulji so se zbirali v parku okrog svetilk in plesali svoje neumorne plesе. Ulice so bile že skoraj prazne, ko sva se vrnila v mesto, samo pred kavarnami so še sedeli ljudje v prijetnem hladu odprtih verand.

Komaj teden dni potem sem brala v časopisih, da je soproga Dr. Čeha naglo umrla. Ne vem zakaj, ali bilo mi je kakor bi mi bil umrl blizek človek, solze so me polile. Zakaj je umrla tako mlada, srečna in lepa? Kaj je mogoče, da umirajo ljudje s tako veselim smehom, s tako iskrecimi, zadovoljnimi očmi, kakor jih je imela ona tisti večer?!

Spraševala sem znance in zvedela sem cel roman od teh dveh simpatičnih ljudi.

On je bil edinec, sin zdravnika. Kakor se večkrat pripeti, je bil oče odločno zoper to, da bi postal tudi sin zdravnik.

»To je idealen poklic, samo za tiste, ki ga ne poznajo,« je trdil. »Nikjer ne doživi človek toliko razočarnj, kakor v našem zvanju. Nikjer se ne pokaže življenje v tako drugačni, grdi in bridki luči, kakor pri nas. Najlepše sanje s humaniteto, o vzvišenosti človekoljublja se spremene v grdo, suhoparno prozo. Oh, in koliko črne nehvaležnosti doživi zdravnik! Trudiš se in mučiš nad svoje sile a ljudje te v zahvalo še obreknjejo. Če tvoj bolnik umrje, si ga seveda ti s svojo nevednostjo spravil s tega sveta, če ozdravi mu je pač njegova zdrava natura pomagala. Brez obzira so ljudje proti tebi, ti ne potrebuješ nedeljskega počitka, niti spanja v noči, niti miru pri jedi. Vsak dan štiriindvajset ur bodi v službi človekoljublja in če ne znaš delati čudežev si ignorant in bedak. Advokatu bo kmet plačal brez mrmranja, kar zahteva. Ti ga pa zdravi za ime božje, saj je siromak. Za te nima dve kroni, za neumno ni nepotrebno pravdo jih ima dve sto in več. Če je zapravlil domovanje, ne bo hodil po sodnijah, da mu ga dajo nazaj, kadar pa že pljuč nima, kadar ga je bolezen že dodobra uničila, bo prišel k tebi in zahteval, da mu zapišeš čudežne kapljice, ki zdravijo slepoto

in mrtvoud, rak in starost in pljučnico in kože in vsega vraga. — Moj sin — naj bo, kar hoče le zdravnik ne!»

In res je dal sina v realko, od samega strahu, da se ne bi lotil očetovega rokodelstva.

Pa mu je bilo usojeno zdravništvo, sinu Cirilu. Ni si mogel misliti, da bi študiral kaj drugega, kakor medicino. Po maturi je prosil očeta, da sme ostati še leto dni doma in učiti se latinščine in grščine, da napravi potem gimnazijalno maturo.

Oče je klel, da ne, da ne da ničesar, niti pol vinarja da je sin bedak in nehvaležneš, lump naravnost, lopov, ki je preneumen in prepokvarjen, da bi poslušal svet svojega očeta. Mati je jokala, mirila očeta, prosila sina, rotila in zaklinjala. Nazadnje je dosegla toliko, da se je smel sin pripraviti tudi za gimnazijalno maturno, če obljubi očetu, da bo študiral jus. In sin je obljubil; v enem letu se oče lahko premisli... je upal. Pa se ni premislil. Tako je šel Ciril na Dunaj študirat jus. Doštudiral je in napravil doktorat in šel prakticirat k sodnji, kakor je pač navada.

Nekoč pa mu je umrla bogata teta izbravši v testamentu njega za dedica. Še teden dni se ni premišljal, pustil je sodniške akte in jus, odšel zopet na Dunaj in se zapisal od kraja za študenta, zdaj na medicinski fakultet. Doma se je oče jezil in zaklinjal, da neče poznati več sina, ki je tako brezprimerno trmoglav, kakor je njegov Ciril, poslal je vsa pisma neprebrana in neodprta sinu nazaj in prepovedal tudi materi vsako dopisovanje s človekom, ki po sili tišči v svojo nesrečo.

Sin zdaj ni potreboval očetove pomoči, vendar ga je ta, vztrajna očetova jeza pekla in bolela. Že prej je bil tih in zamišljen človek, zdaj pa se je še bolj ogibal družbe. Popolnoma se je zagrizel v svojo medicino, v počitnicah je namesto odmora potoval po vseh večjih evropskih mestih, študiral bolnišnice, sanatorije in podobne zavode ter občeval skoro izključno le z zdravniško-učenjaškimi krogi.

Sam Bog vedi, kako se je zaljubil in kedaj. Tovariši so ga začeli videvati v društvu mlade gospodične, o kateri so iztaknili, da je rojakinja in komptoaristkinja, neke večje dunajske trgovine. Gospodična je bila lepa in prikupljiva, veselega temperamenta in otroške ljubeznjivosti, ampak to se je pač videlo, da je uboga ali poštena, ker se je nosila vedno zelo skromno in priprosto. Sčasoma so se navadili na to, da hodi resni Dr. juris in kandidat vsega zdravilstva Ciril Čech na sprehod z mlado, črnooko gospodično, ki ji je ime Beata, — toliko se vendar dognali. Ljubezen je bila tako zvesta, trdna in navadna, da je v očeh tovarišev izgubila že vsako posebno zanimivost in ni prav nič več mučila njihovo radovednost.

Kar se je nehega dne razneslo, da se je Beata ustrelila. S pravim, pravcatim revolverom se je vstrelila; vendar kroglja

ni šla v srce, kamor je bila namenjena, nego je mlado Beato le ranila, čeprav zelo nevarno.

In zdaj so se naenkrat raznesle prav romantične vesti med Cirilovimi znanici in kolegi.

Ciril je bil pokličan k smrtni postelji svoje matere. Kje in od koga je zvedela mati za Cirilovo ljubezen, se ne ve, pač pa je resnica, da ga je mati prosila in zaklinjala, naj pusti deklico, naj se oženi s kakšno drugo, ki bo iz znane in ugledne družine, enaka v vseh rečeh njemu. Ciril seveda o taki obljubil ni hotel spočetka ničesar slišati ali mati je le prosila in zahtevala. Gotovo je kakšna hudobna duša očrnila ubogo deklico v njenih njena življenska moč je stisnila v to trdovratno prošnjo.

»Obljubi mi to, drugače ne morem mirno umreti,« zahtevala je neprestano, »toliko solze sem prelila zaradi tebe, toliko očitanih preslišala, daj obljubi; da ne boš vzel tega dekleta!«

Z zadnjimi močmi je ponavljala neumorno to svojo neumljeno in nepravično zahtevo. Že so ji stale smrtne srage na čelu in ona je še vedno prosila: »Obljubi, sin, obljubi!« Vsa njena življenska moč se je stisnila v to trdovratno prošnjo.

Bolniki niso pristopni nobenim pametnim razlogom, duh jim je že truden, misli se sučejo samo še v ozkem tiru, kakor otroci za igračo, tako moledujejo za izpolnitev ktereikoli fiksne ideje.

Ciril je obljubil in kmalu na to je mati izdihnila svoj zadnji izdihljaj.

Pisal je Beati, povedal ji je še enkrat, da jo ljubi, ampak, da jo ne more vzeti za ženo, ker je mati tako zahtevala...

Beata se je ustrelila. Tudi brez dolzega obotavljanja in premissljevanja, ki sploh ni lastno ženskam.

Naznanili so Cirilu, kaj se je zgodilo. Prihital je na Dunaj. Beata je visela med žiljenjem in smrtjo. Nekaj temnega je zagorelo v Cirilovih očeh, nekaj odločnega. Bil je neodvisen človek, hotel je kljubovati osodi, dovolj močan se je čutil za tak boj! Takoj je ukrenil vse potrebno za poroko in prej kakor v štiriindvajsetih urah je bila Beata njegova žena.

Ni umrla takrat. Počasi je okrevala. On je pospešil studije in se vrnil že čez leto dni z mlado ženo v svojo domovino. Slabela je in hirala, Ciril je dobro vedel, da so njeni dnevi šteti. Vendar sta se dve leti živela v tihem, srečnem zakonu. In ko je umrla je res lahko reklo, da je umrla v cvetju mladosti in sreče svoje. Ob njegovi strani ni nikdar občutila težino svoje bolezni, niti bridkost smrti. Pripovedovali so, da je umrla s smehom v očeh in na ustnicah.

On jo je preživel komaj par mescev, umrl je za isto boleznijo, kakor ona.

*

Pred par dnevi smo bili zopet v oni izletniški gostilnici pred mestom. Zopet so švigale zlate kresnice v temnem grmi-

čevlju, po senožetih je dišalo seno, murni so peli na polju. Lepa noč je bila, mehka in zvezdnata. Luč je gorela v zeleni uti na vrtu, v dolgih ozkih trakovih je padala svetloba skozi gosto listje na cesto. Spomnila sem se onih dveh, ki ju ni več med živimi.....

ELVIRA DOLINAR:

V LETOVIŠČU.

Kako krasno je bilo v letovišču! Mala vasica v ozki dolinici, obdana vse na okoli z nebotičnimi gorami; cvetoče, dišeče livade, žuboreče vode, prijazne lipe in črne jelke! Po livadah so cveteli rožnatobojni, narezljani klinčki — vsa trata je bila rožnata ž njimi. Po cvetih so brenčale drobne čebele in težki, okorni čmrli; po zraku so letale lahkokrile lastovke.

Na pašniku je vriskal in pel vaški pastir, pohajal za svojo čredo ali ležal na hrbtu v travi, strmel v oblake in mislil, mislil tja v ono neprodirno, neskončno sinjino nad seboj, ki jo je vsaki dan skušal predirati z bistrim svojim pogledom, a je ni nikdar predril, nikdar razumel.

Zvečer je visoko gori v lini zapel večerni zvonec, a v njegovo otožno pesem so doneli glasovi zvonov vračajoče se črede. Ob vhodu v vas se je čreda razdelila, kar same so šle krave vsaka proti svojemu hlevu. Pred hišnim vratam so se vstavile. V veži je stala pričakovaje gospodinja s skledo soli. Mukaje so obračale krave glavo proti njej, a vsaka je dobila pest soli v gobec. Zadovoljno so se obrnile od praga ter korakale proti hlevu, ker jih je že čakal gospodar, da jih priklene k jaslam.

Blažena doba svobode je bila to. Ponosno in samozavestno je korakala Linica, s pezo svojih štirih let obložena po vaški cesti k svojim ljubljanim tovarišem. Cel dragi dan je prebila med vaško deco, tekajoč in skakajoč ž njimi za stavo, vesela, ko drobna tičica gori na senčnati veji košate bukve.

Enkrat jo je pa le skupila.

Otroci se je igrali na cesti, kar se domisli županova Mina, da bi znale coklje zdaj že gotove biti. Uže tri tedne, kar so naročene pri staremu coklarju na hribu. »Hajdimo gledat, je-li so že gotove«. In odpravili so se: županova Mina, Matevž in Neža, potem sosedova Jera, Lina in starejša njena sestra Pavla. Dokler je šla po ravnini so jo urno korakali naprej, še celo tekli so, da bi prej dospeli. Ob vznožju hriba so obstali. Razumna Mina je odločila, da mora Neža tu počakati, ker še more iti v kreber, v tako silno strmino.

Pavla se je ogledala gori po hribu. Ko tenka, bela nit se je vila peščena, strma stezica navzgor, a visoko gori je stala mala drvena bajtica, tam je prebival stari cokljar.

Zmajala je z glavo. »Tu gori ne gremo; Lina, pojdi domu, južina bo že gotova.« Toda Lina je ni poslušala. Oprijemajoč se z ročicami bornega grmičevlja, ki je rastle kraj stezice, se je plazila za Mino, Jero in Matevžem navzgor. Po hudem naporu se je dospeli naposled do bajtice. Star, na pol gluha mož je sedel na klopici pred durmi ter si basal vivček z ne-lepo dišečino tobakom. »Ali so coklje gotove?« Odkimal je z glavo, zamahal še z roko. Niso še ne, še-le drug teden bodo gotove; zastonj smo prišli gori. Le eno gotovo cokljico jim je pokazal v tolažilo, tako drobno, majčkeno, otroško cokljico.

Nekoliko potra se je drsala družinica zopet dol.

Kremenčki pod nogami so poskakovali, skotalili se pred njimi dol, noga je zdrsnila navzdol, a rokice so le trdno držale za vejice ob potu in srečno so se dodrsali vsi štiri zopet na plano.

Nežika je še vedno potrpežljivo čakala. Sedela je na kamnu, ki ji ga je bila odkazala Mina ter mirno in udano čakala. Veselo se je podala vsa kompanija sedaj proti vasi.

Na vaški cesti se je sprehajala teta Marija. Počasi je korakala otrokom naproti, pletajoč malo, belo nogavičico. Nasmehnila se je Linici, ki jo je vsa zasopla in zavedajoč se svojega greha vprašala: »Ali ste že južinali?« »Že, že«, prikimala je teta.

Lahkih nog je tekla Lina po stopnicah gori ter prihrumela v sobo. Toda obstala je strahoma na pragu. Glej, pri mizi je sedel oče, čitajoč časopis. Pa ga preje vendar ni bilo doma! Strogo so pogledale njegovo oči na hčerko-potepenko. Strojso bile besede, ki so jih govorila njegova usta. Lina je povabila oči. Toda mama, dobra mamica ni bila nič huda. Smehljajoč je prinesla šalico kave in velik kos kruha. S tem se je pomirila tud Lina ter se otresla hitro nadležnega kesanja. »Saj je bilo vendar lepo tam gori, in kava je zdaj tako dobra, oh, tako dobra«.

Drugo leto je povedlo našo družinico na krasni, toli opevani Bled. Niso se nastavili v dragem, komfortnem hotelu tik jezera, kojega enakomerno pluskajoče valovje pere breg hotelskega umetniško zasajenega vrta. Ne, kake pol ure v stran so se nastanili v prijazni kmečki hišici. Gospodar je bil bogat, ne samo kmet, temveč tudi takorekoč obrtnik. Gospodinja je bila prijazna, ljubezniva žena, kakor se tako pogosto nahajajo med krepkim gorenjskim rodom. Hiša je bila čedno zidana v jedno nadstropje. Njena prijazna, čedna okna so se že z daleč lesketala prišlecem nasproti. Zadaj za hišo je stala žaga, ki je cel dan enakomerno hrustala po podloženih deblih, dokler ni odžagala gladke, bele deske.

Tu sem so deca radi zahajali. Občudovali so neumorno svetlo žago, ki je tako marljivo brusila gori in doli, kot bi bila gnana po kaki čudni, nevidni moči. Stopili so tudi na široko bruno, ki je po dolgem ležalo pod sikajočo žago, premikaje se počasi naprej, to so se mu dali voziti. Ali so skušali zaplesti starega, na pol gluhega žagarja v pogovor. Menda pa niti ni bil gluh, temveč ropot in trušč na žag je bil tolik, da je bilo treba pošteno zakričati nad možičem, da je razumel. Menda mu pa tudi ni bilo do otroških pogovorov, pa se je še nalašč nekoliko pretvarjal, da ne čuje, da se le odkriža malih sitnežev.

Pod žago je stal mlin na stope. Tudi tukaj je bilo imenitno in čudežno. Štiri veliki stopi so stali v redu drug poleg drugega. In lepo po redu so se zdigali v taktu gori ter so padali s težko silo nazaj v zrnje, ki je ob takem hudem nasilstvu kar odsakovalo. Kakina nevidna moč je neki dvigala te mrtve stope ter jih zopet podila doli. Kakor če bi besna velikanska žival mandrala z orjaškimi nogami žito pod seboj. Gotovo, za temi stopi je moralo biti skrito nego grozno, živo bitje.

Veseli so bili otroci, ko so ušli iz mračnega mlina zopet ven na svetlo solnce. Sezuli so čevlječke in nogavice ter radostno pljuskali po potoku, ki je, zmučen po dvojnem delu ob žagi in mlinu tekel mirno in prijazno žuboreč proti jezeru. Gospodarjeva dva, Micika in Tonček sta se puncam vedno pridružila; le malega Janezka, ki je bil še-le dve leti star, niso marali otroci posebno med seboj. Premal je bil in še preumen ter je vedno nagajal. Vendar so ga deklice varovale s prav materinsko skrbjo.

Ob vročih solnčnih dneh so šli otroci z mamo v jezero kopat se. Našli so nek skrit kotiček, lepo zasenčen z brezami in trepetlikami; vodica je bila tu plitva, da so otroci lahko gazili pa njej brez nevarnosti. Ob bregu je stalo vse polno temno zelene trstine, z rujavimi, našoperjenimi vrhovi. Če je vetrec potegnil, klanjala se je trstina, tajinstveno je šumela ter kimala z rujavimi glavicami. Drobni valčki so nežno božali gole ude kopajočih se otrok. Narahlo se pljuskali proti bregu, toda otroške nožice so krepko kopitale po vodi. Z močnimi sunki in vdarci so spenili vodno gladino, da je voda visoko škropila, da je vsul dež bisernih kapljic po smejočih se obrazih.

Oh lepo, res lepo je bilo življenje v tistih dneh zlate svobode.

Da, če bi sijalo vedno solnce, toda pritepe se včasih tudi oblak, ki zasenči pokrajino in hlad nastane na okoli.

Tudi Linici je nekoč legla taka senca na srcece.

Igrali so se otroci na dvorišču »skrivance«. Pavla je imela izkati. Šla je tedaj v hišo, da ne bi videla, kam se skrivajo.

»Jaz grem sem doli«, reče Minica, ter steče za svinjake.

»Dobro, si misli Lina, jaz grem pa na žago, tukaj me gotovo ne bo kmalu našla!«

Zlezla je res po primitivnih stopnicah, ki so z dvorišča vodile na žago. Prijazno je prikimal stari Janez. »No, kaj si pa ti prišla?« In stebel je svojo kratko pipico, ter na novo zapičil. »Oh, skrivam se njim.« S tem je bil pogovor končan. Stopila je Lina zopet na deblo, gugala se počasi z žago naprej; tako prijetno je ščegetalo od lahkih, drobnih sunkov po nogah. In vedno spet je dala voziti, ko je dospela do kraja je skočila doli, a ko Janez naravnal novo deblo, je zavzela spet svoje mesto. Le predolgo je že to trpelo, a nikogar ni bilo po njo; kaj res niso mogle najti! Začelo se ji je zdehati.

Kar nakrat zakrohoče za njo oduren ženski glas. Ko se ogleda, vidi za seboj deklo, ki je bila rovnokar priskočila po stopnicah: »Oh, saj sem rekla, do bo tukaj, saj sem rekla; zdaj pa le hitro na raport.« Prijela jo je za roko ter jo vlekla za seboj.

Kaj se je bilo neki zgodilo? Uboga grešnica, ki si ni bila v svesti nobenega greha, je vsa začudena sledila pozivu.

Kaj neki? Pavli se ni ljubilo izkati, pa je ostala v hiši. Mimi se je tudi naveličala čakati za svinjakom, a ko ni našla Line, stekla je tudi v hišo mami tožit, da Line ni. Zdaj so bili vsi pokonci. Mati in teta Marija ste klicali s hodnika nad dvoriščem na vse grlo, otroci so kričali, samo dekla Mica se je njihovemu strahu smejala. Njen trezni razum ji je velel, da punče ni moglo ponesrečiti, temveč da je kje skrito. Tako jo je vodil njen instinkt naravnost v pravo skrivališče, v ominozno žago, ki je se svojim glasnim hreščanjem in ropotanjem zaglušila vse obupne klice s hodnika.

Zastonj je zatrjevala nesrečna Lina, da ni prav nič čula klicev, zastonj se je jokala in rotila. »Oh, le pretvarjala si se, ker si se bala prití ven, zdaj pa grdo lažeš, da nisi slišala!«

Ta črna senca je dolgo prežala nad Lininim srčecem in še veliko, veliko pozneje, če se je zmislila na ta dogodek, se je pokazala črna počast iz koticika ter jo glodala. »Pa da me niso hotele verjeti, da so ne mogle imeti za tako hudobno, ko res nisem prav nič čula!«

Pa še nekaj družega se je zgodilo tiste-počitnice.

Kakih pet minut nad hišo je bil izvirek, krasna, srebrno čista gorska vodica. Tu sem so hodili po pitne vode. Dostikrat so spremljali deca Mico, ko je šla se steklenico po vode, ki jo je hotel ata imeti ob vsakem obroku na mizi. Navadno so se tudi nekoliko ravsale in kregale, katera naj bi zajela vode, dokler ni Mica razsodila, da bo radi ljubega mira, kar sama zajela.

Bilo je nekoč v nedeljo. Bilo so vse tri punce prazniško oblečene v polikane in poškrbljene roza oblekice s cvetoče belimi predpasniki. Pa so vesele in ponosne frfotale sem in tam

v svojih cukrenih oblačilcih, kakor kaki lahkokrili metuljčki. Ata je bil nekoliko nepotrpežljiv, ker še ni bilo obeda. Mica je imela vse polno opravka. »Oh, pa saj ste že velike, kar same pojte po vode, saj veste kam!« Pa so bile neizmerno vesele te častne uloge. Z veliko dostojnostjo je vzela Pavla liter in odkorakale so, ponosne, držec se za roke, ko tri začarane princezinje, ven, na žgoče solnce, po nekoliko strmi poti proti studentu. Ni bilo danes prepira med njimi. Tako so bile vse lepe, čiste, oglašene. Taki lepi zunanosti se prilega tudi oglašeno, dostojno obnašanje. Pavla, ki je največja, bo zajela vodo, tako so razsodile. Ona se gotove ne zamaže, niti ne zmoči. Pod takimi miroljubnimi pogovori so dospele do studenta.

V senci stare jelše, tik izpod korenin je žuborel izvirek. Pod drevesom je bila izkopala voda v teku časa, da je bilo skoro do kolen, a dalje se je vila liki srebrn trak po zelenem travniku.

Oprezno stopi Pavla z litrom k drevesu. Previdno se upira z roko na deblo, a z drugo roko seže v vodo. Prav izpod drevesa jo hoče zajeti, da bo kolika mogoče mrzla in čista, a ko se tako sklanja, se ji izpoddrsne na opolzkih tleh in liter in punče, vse skupaj pljuske v vodo. Grozen krih se izvine sestrama iz ust. Niti ogledali se niste po ubogi vtopljenki: le brž domu, po pomoč, da jo kedo izvleče iz grozne vodne dupline.

Le kakor v omotici je videla Lina pred seboj na vrh vode plavajoči bel predpasnik, potem je zdirjala kar naravnost domu. Od straha bleda kot stena, z zasivelimi ustmi in izbuljenimi očmi je prihrumela v kuhinjo pred mamo. To je bilo lepo presečenje! Mama je obstala od groze kakor zkamenela sredi kuhinje, zagledavši svoji dve najmlajši hčerki tako preplašeni. Toda strah se je k sreči kmalo obrnil v smeh, ko se je prikazala na stopnjicah še Pavla. Lasje so ji bili priloppljeni na čelo, s krilca so tekli kar potočički vode na tla, a mokro platno se je nerodno opletalo okoli okroglih deklških udov.

Hitro je stekla mama v sobo, pripravila je suhega perila in namesto ponosnega, a zdaj tako klavrnega prazniškega krilca skromno, vsakdanjo oblekico.

Ko je videla Lina, da se ni Pavli prav nič hudega zgodilo, ko jo je gledala, kako se je lupila počasi iz mokrega oblačila, ter zavila zopet v lepo suho perilo, kakor če bi se bila samo za šalo nekoliko skopala, pomirila se je tudi ona. Zopet se je vrnila barva v njena lica in ob dobrem obedu, ki je po prestanem strašnem dogodku posebno teknil, je postala zopet stara, flegmatična in dobrodušna Lina.

BLAGOSLOV.

Kmet Kosm je imel smolo pri svojem gospodarstvu. Polje ni hotelo roditi, osat je rasel po njivah, praprot in vresje pro travnikih. Če je vsejal krompir, gnili drobiž, kakor orehi je oral v jeseni. Vsejal je pšenico, klasje kakor muha, pa je sejal ozimo, ali jaro. Rž je vsakikrat podletela, oves je zrastel pedo dolg, zrna nič, slama prhla in krmižljava. Gospodar Kosm se je čudil in obupaval. Čudil se je ker je pomnil, da je nekdanj bilo vse drugače. Njegov oče je gospodaril dobro, polje mu je rodilo, kakor malokomu in srečo je imel povsod. On pa obdeluje ravno tisto polje, pa ima prazne kašte, skoraj prazne hleve in kupovati mora živež za ljudi in živino.

Posvetoval se je z ženo, kaj storiti?! »Pavka bo zapela«, je rekel, »če bo tako naprej.«

Žena se je zamislila in rekla: »V samostanu na spodnjem Koroškem živi svet menih. Njegova molitev ima čudno moč pri Bogu in kar on blagoslovi, je kakor bi bilo prerajeno. Nesi darov in pojdi k njemu, pa ga poprosi za blagoslov.«

Kmet Kosm je vzel darov, šel k menihu in ga prosil za blagoslov. »Zarotilo se je proti meni vse, polje in les. Delam in ne pridelam nič, sejem, žeti nimam kaj in kupiti moram vse, če hočem, da ne poginemo.«

Menih je vzel darove, poiskal debelo knjigo in rekel kmetu: »Pojdiva na tvoj dom, da blagoslovim polje«. Šle sta in kosta prišla na Kosmov dom je rekel menih kmetu: »Vzemi posodo in greva najprej na njive«.

Kmet je vzel železen pisker pa sta šla na njivo. Ko sta bila na njivi je dejal menih: »Sedaj morava naprej pokaditi. Kadilo smeva, pa le iz žaganja trsk in smeti, ki se jih meče na gnoj žgati.« Začela sta iskati po njivah suhe gnojne ostanke iz prejšnjih let ali, čeravno sta iskala z očmi in rokami, nobenega koščka lesa nista našla. Ves uspeh je bil zastonj.

»Kaj pa zdaj?« je vprašal žalostno kmet.

»Nehati morava«, je menil menih. »Kaditi se mora z gnojnimi ostanki od prejšnjega leta. Druga kadila ne veljajo. Če hočete, da bi prišel kadit in blagoslovit vozite pridno gnoj na njivo in kadar bodeite zapazili sledove od prejšnje gnojitve me pokličite, da pridem.«

Menih se je poslovil, a Kosmovi so se pa ravnali po njegovem ukazu. Pridno so sekali steljo, nastiljali živini in potem gnojili. Vsako leto so pa pazili, ali se že poznajo v zemlji sledovi starega gnoja. Prvo leto ni bilo nič, tudi z žetvijo ne, drugo leto tudi ne, a glej, tretje leto se je valjal stari gnoj

po vrhu a tudi žita so dobili, da ga je bilo dosti za Kosmovo družino. Kmet se je napotil k menihu, da mu sporoči.

» Starega gnoja je dosti za kadenje«, je pravil, »a tudi žita za jed in za seme je dosti, menim, da ni treba hodit kadit.«

»Vidiš«, je rekel menih. »Ko bi bil ti prej tako ravnal in stregel polju kakor zdaj, bi ti ne bilo treba hodit k meni po blagoslov. Blagoslov za njive in travnike je gnoj in ker gnoja ni, blagoslova ni. Bog ti pa zavolj trga ne bo dal svojih čudov z nebes, če boš ti lenaril in pričakoval blagoslova le od zgoraj, sam pa se valjal po senci.«

MATKOVIČ:

SILHOUETA.

Žarki rudeči prepregajo zrak,
sanje ljubezni vdihja ji mrak —

Tiha noč, temna noč
po prstih se prikrade,
tesno zdaj na vso moč
v prsih ji postane.

Sanje ljubezni kot lahni zefir
naglo zbeže in ji vzamejo mir. —

V šoli.

Učitelj: „No, Vonasek, kakšen kot ste narisal?“

Vonasek: „Prosim, gospod učitelj, — beli.“

Pri brivcu.

Virtuos: „Prosim, ostrižite me čisto kratko, pusite največ pol metra.“

FILISTRI.

Dругi dan po njenem odhodu je bilo kakor prazno po vsej gostilni. Kako je bilo prej živo in veselo, ko se je sukala med mizami, in nosila gostom vino na mizo! Imela je čisto priprosto ime: Tončka. In to ime je odmevalo od mize do mize, ko so jo klicali oni, ki so popili svojo mero in so hoteli nove pijače. Cel večer je odmevalo:

»Tončka, Tončka...«

Ona pa je švigala iz sobe v sobo, od mize do mize in vsi so dobili, kar so želeli, jedi in pijače.

Bila je mlada, polnih rdečih, lic, kakor je bila prišla v mesto. Nekateri so ji priznavali, da je lepa, drugi so trdili, da ima navaden obraz; mladi ljudje, ki so sedeli pri mizi, so radi posegali z roko okoli njenega pasa in ji šepetali laskave besede. Ona se je smejala vsem enako, starim in mladim, zato so ji vsi ljubili in jo klicali po imenu. Tako je bilo veselo in domače v gostilni. Potem pa je prišel naenkrat trgovec z dežele in jo je zasnubil in je odšla. In drugi dan po njenem odhodu je bilo, kakor da je vse prazno v gostilni. Tako se je zdelo onim, ki so bili v gostilni stalni gostje. To so čutili tudi pri »rdeči mizi«. Rdeča miza se je imenovala miza v kotu, pri kateri se je pil samo cviček. Imenovala bi se bila lahko tako tudi po rdečih nosovih onih pivcev, ki so sedeli okoli mize, toda v resnici je bilo ime nadejano po rdečem vinu, ki se imenuje cviček. Tam so sedeli drugi dan vsi trije stalni gostje: profesor Dolnik, vodja Vižan in zemljiški uradnik Pikec. Usoda, pravijo, družijo ljudi. Res, čudne stvari včasih družijo ljudi. Pivce pri rdeči mizi je družilo vino. Bog ve kdaj in kako je bilo, ko so se seznanili. Prišel je recimo vodja Vižan nekoč v gostilno na pijačo, da je dobro vino in drugič, recimo je prisedel, ker ni bilo drugod prostora, profesor Dolnik in sta se seznanila in nekoč se njima je pridružil Pikec. Vsi trije so bili samci in kaj naj dela samec zvečer doma? Zato so se shajali vsak dan pri rdeči mizi v gostilni. Nekoč, ko je bilo vina več, ko pa navadi, so se pobratili. Od takrat so pretekla leta in v njih življenju se ni nič izpremenilo, k večjemu da je gostilničar nastavljal nov sod, ali da so se menjale natakariče. Tako je nekoč prišla tudi Tončka, plaha in boječa in vsi so bili z njo zadovoljni. Tudi »rdeči mizi« se je prikupila. Predpustom je profesor Dolnik o pijanosti govoril celo o ženitvi. Vsi so se mu smejali. Tudi zemljiški uradnik Pikec je nekoč uprl vanjo svoje male sršeče oči, ki so tičale globoko v tolstem licu, in je menil, da bi se ženil... Na svoj rojstni dan se je tudi vodja Vižan spomnil, da bi bilo treba izpremeniti svoj samski stan. Toda dan je bil dnevu enak in leto letu. Ali ste

si mogli misliti profesora Dolnika drugače, kakor je bil: ob sedmih zjutraj je vstal, ob osmih je bil v šoli, opoldne je obedoval v gostilni, potem je spal eno uro, potem je šel v šolo, iz šole je šel na sprehod in s prehoda se je vrnil v gostilno k rdeči mizi, od koder je odšel domov spat. Ali vodja Vižan: vstane ob pol sedmih, potem je v pisarni do dveh, potem obiše razne gostilne do večera, ko si odpočije pri rdeči mizi. Ali zemljiški uradnik Pikec: edini debeli uradnik pri celem oddelku. Toda njegova debelost ne izhaja od službe, ampak od rodovine in temperameta. Ob devetih pride v urad, presedi tam do dvanajstih, potem spi po obedu do treh, presedi v uradu do šestih. In kam potem? Kam bi šel, nego v gostilno? In ostane v gostilni, dokler ne zaspi. Pikec zaspi včasih gredoč med pogovorom. Temu vzrok je debelost in zadovoljnost. Zaradi njega je lahko na svetu tako ali tako, samo da ostane zemljiški urad. Ali si morete misliti v takem življenju izpremembo? Ne morete si je misliti. Niti sami si je niso mogli misliti. Vsaka izprememba potrebuje sil in teh ni bilo. Nekoč je Pikec v navdušenju pomislil na svojo gospodinjo, ki mu je oskrbovala stanovanje, toda zvečer se je zato napil do smrti, da bi mu prešle neumne misli. Profesor Dolnik ni mislil na ženitev. Nekoč v mladih letih se je zaljubil kot študent; toda ona je vzela drugega in poslej ni mislil več na to. Vodja Vižan je sicer ljubil ženske, toda resno ni mislil; некоč se je bil zmotil, da se je navezal na neko revno dekle; komaj da se je še o pravem času iznebil, od takrat ni nikdar več resno mislil na žensko. Zato pivci pri rdeči mizi niso nikdar govorili o ženskah; ako je prišel pogovor na nje, je Dolnik mahnil z roko, Vižan je zaklel, Pikec pa je takoj do dna izpraznil svoj kozarec.

Kadar je prišla nova natakariča, so se skrivaj z zanimanjem ozrli nanjo, nazadnje pa je Dolnik mahnil z roko, Vižan je zaklel, Pikec pa je do dna izpraznil svoj kozarec. Tako se je zgodilo tudi takrat, ko je prišla Tončka.

Toda sedaj ko je odšla, je bilo, kakor da je vse prazno. Gostilna je bila sicer polna, kakor vsak večer, toda življenja ni bilo v nji, kakor da bi bil živemu telesu vzel kri, kakor da je v hiši nekdo umrl.

Celo vino ni imelo okus, kakor po navadi; v resnici se je Pikec lotil gostilničarja, zakaj je cviček izpridil. Zato tudi pogovor ni šel danes, kakor po navadi do navadi je znal Dolnik vedno pripovedovati kaj zanimivega o novih iznajdbah, vodja Vižan je vedel za vse svetovne defraudacije in je edino defraudante zasledoval po časopisih: Pikec ni nikdar pripovedoval, ampak je vsekej rad poslušal toliko časa, da je zaspal. Toda danes ni bila Dolniku mar ne starih, ne novih iznajdb in Vižan ni vedel o defraudantih nič novega. Pikcu danes ni bilo do spanja; vedno je prigovarjal svoja prijatelja, naj kaj pripovedujeta.

Večer je bil dolg in dolgočasen. Namesto Tončke je stregla nova natararica: pusta je bila in dolgočasna.

»Ampak vsemu se človek privadi«, je menil profesor Dolnik, »s početka je čudno — kakor pri iznajdbi — pozneje pa je naravno. Privadili se ji bomo, kakor smo se drugim.«

»O čem govoriš?«

Dolnik je pogledal Vižana in se res začudil, čemu govori o tem.

»Pravzaprav je bilo škoda, da smo jo pustili, ostala naj bi bila, ni se ji mudilo. Tudi v mestu bi se bila lahko možila«, je pravil zopet Dolnik.

»Res, stvarica je bila čedna. Sveže blago! Človek bi se skoraj zmotil«, je pripomnil Vižan.

Profesor Dolnik je mahnil z roko, Vižan je zaklel in Pikec je izpil svoj kozarec do dna.

Nekaj časa so sedeli tiho.

»Res se ji ni mudilo«, je pomislil sam pri sebi Dolnik, »ako bi bila počakala, kdo ve, kako bi bilo. Človek se težko pripravi za take sitnosti; drugače je res škoda: vzame trgovca na deželi...«

Tudi Vižan je mislil: »Prihranila si je nekaj denarja nič napačnega bi ne bilo. Bila bi dobra gospodinja in človek bi imel doma red. Brrr...«

Tudi Pikec je mislil: »Namesto da jo je vzel oni, bi jo bil lahko vzel jaz. Služba je dovolj velika za dva.«

»Po pravici povedano«, je rekel Dolnik, »človek se navešča tega enoličnega samskega življenja; dolgčas postane in človek, ako je sam, je vedno le polčlovek. Tudi ženske ne smemo podcenjevati; ima svoj pomen v življenju; celo talentov jim ne moremo odrekati.«

»To je res«, je rekel Vižan, »vse je res, ampak ekonomija, ali gospodarstvo: to te danes prisili, da se ne ženiš: ženska stane denarja in otroci in drugo.«

Pri tem se vzdramil Pikec iz svoje zamišljenosti.

»Ako dobro računaš«, je rekel, »ni zgube. Včasih si lahko na dobičku...«

Vižan se je prisiljeno zasmel.

»To tako pride, taka misel, navadno prepozno. Človek je egoist«, je pravil Dolnik, »lahko vidiš žensko sto- in stokrat, ne želi se ti nič posebnega, ko jo vzame drugi, se ti zazdi lepa in primerna.«

»V resnici je tako«, je pritrdil Vižan. Človeku pridejo včasih misli, ki se jih mora iznebiti; to je za mlade ljudi.«

»Jaz pa odkrito povem, da sem resno mislil«, je rekel Pikec, »prav res sem mislil.«

»Na Tončko si mislil?«

»Da, hm, zakaj bi ne mislil. Postrežbo bi imel dobro in red in mir.«

»To je res«, je pripomnil Vižan. »Tudi meni je prišlo par-krat na misel; ako ima človek ženo, ga nimejo druge neumnosti.«

»Zato pravim«, je rekel čez čas Dolnik, »škoda je, da je tako hitro odšla. Ni se ji mudilo; tako dekle je dobra žena, ker ni razvajeno; hvaležna ti je, da jo rešiš iz tega gostilniškega življenja, kjer mora streči vsem ljudem. Boljša je nego gosposka. Ne potrebuješ dekel in postrežnic; vse opravi sama; zato pravim: škoda, da ni počakala...«

»... Ali ko bi bila vsaj preje povedala«, je pristavil Pikec.

»Res, čedna stvarica, škoda jo je za deželo...« je rekel Vižan.

Dolnik je mahnil z roko, Vižan je zaklel in Pikec je izpil do dna.

Nekaj časa ni nihče izpregovoril besede.

»Pravzaprav, samo snubiti smo pozabili«, je rekel Dolnik.

»Da, da, govoriti smo pozabili«, je pritrldil Vižan. »Misli-li smo...«

»E, e, vzeti smo pozabili«, je pristavil Pikec.

»Človek premišlja sem in tja«, je nadaljeval Dolnik, »ampak neki nemški učenjak trdi, da ničesar ne stori, kdor preveč premišlja, ker se nikamer ne odloči.«

»Toda računati je treba o življenju«, je predejal Vižan.

»Vse gre, samo zganiti se je treba«, je pripomnil Pikec.

»Poleg tega je neki zakon utrjen v narodi«, je nadaljeval Dolnik, »da namreč vsaki izpremambi slede druge izpremembe, ker je na svetu in v življenju vse med seboj v zvezi. Ako na primer...«

»Da, da, razmem«, je rekel Vižan, »ako se oženiš, je več stroškov...«

»... več življenja«, je popravil Pikec.

»... ne drugače sem mislil«, je nadaljeval Dolnik. »Ako na primer... no, recimo, privadiš se recimo na žensko in se ti zdi, da je nemogoče biti brez nje. Kakor drugi pravijo: lju-bezen...«

Dolnik je utihnil, sam ni vedel zakaj. Kakor da je od ne-hod padla beseda, ki bi ne smela pasti... Kakor da bi je ne bila smela izgovoriti usta. Od kod se je vzela naenkrat!

»Da, Luter Martin je rekel, da je potrebno troje: ženska, pesem in vino«, je pristavil Pikec, »mi pa imamo samo dvoje.«

Hotel sem reči«, je nadaljeval Dolnik, »privadili smo se je, ko je bila in zdaj se nam zdi, kakor da nečesa manjka. Tako ta izprememba vpliva na človeka. Vsaka izprememba, ker je gibanje, vzbuja nove sile, to je zakon narode, in tako pridejo take misli. In pa zgled. V človeku je še vedno nekoliko opice: vse hoče delati, kakor drugi.«

»To si pametno govoril«, je rekel Vižan. »Človek pomisli

na primer, na medene tedne... Ampak je to neumnost! Vsako veselje stane denarja?

»Ampak, če se natančno pomisli«, je nadaljeval Dolnik, »je pri človeku včasih več, nego samo egoizem, navada, posnemanje. Jaz sicer že dolgo nisem čital, ampak tudi v romanih je mnogo resničnega.«

»Kaj bi z romani«, je rekel Vižan.

»Imaš prav, Dolnik«, je rekel Pikec, »mi smo pozabili... — ljubiti smo pozabili...«

Dolnik je mahnil z roko, Vižan je zaklel, Pikec pa je izpraznil kozarec in potem je zajokal.

»Kaj bi«, je govoril Vižan in je začel praviti o defraudantih in o slabem gmotnem stanju sedanjega sveta. Pikec je počasi zaspal. Dolnik pa je pil in počasi je objela rdeče mizo pozabljiva pijanost in večer se je končal kakor vsak večer.

V kali so bile zadušene po izpremembi vzbujene sile. Ali si morete misliti, da bi se kaj izpremenilo v njih življenju. Niti sami si niso mogli misliti. Pozabili so ljubiti.

R. ROMANOV:

ZMAGA.

Mojo ljubico srce boli!
Ti, ki si pustila me v boli,
tiha, samotna hodiš okoli,
iščeš žarke pozabljenih dni!

Prišla je noč, to je moja noč!
Vso si morečo do jutra prečula,
žalost solza ti v oči je nasula,
dušo zgrabila obupa je moč.

Hej, in jaz imam ljubice pet!
Vse šo slajše, vse lepše od tebe,
kakor hčerke nebeške Hebe
točijo srečo bogatih mi let!

EDMOND DE AMICIS:

OČETOVO PISMO SINU.

Ljubi sin!

Ko sem šel danes zvečer po ulici, videl sem, kako se je nek dečko brezobzirno zaletel v staro ženico. Spomnil sem se na Te!

Hodi pazljivo po ulici! Tudi tam imamo svoje dolžnosti. Če skrbno ravnaš svoje korake in svoje gibanje v zasebnem

stanovanju, zakaj ne bi činil isto na ulici, ki je dom nas vseh? Zapomni si: Vselej kadar srečaš ubovega, tresočega starca, ženo z otrokom na roki, trpina z bergljami, moža upognjenega pod težkim bremenom, rodbino oblečeno v žalno obleko — stopi jim spoštljivo s pota. Spoštovati moramo starost, uboštvo, materinsko ljubezen, trud dela, bolezen in smrt. Vselej, kadar vidiš koga, ki ne ve, da gre voz za njim, potegni ga proč, če je otrok; če je odrasel človek, opozori ga. Če vidiš otroka stati samega kje in jokati, vprašaj, kaj mu je; če starcu izpade palica iz roke, poberi jo. Če se tepeta dva dečka, pomiri ju; če delajo to odrasli, odstrani se; nikar ne glej surovega obnašanja in početja, ki otrduje srce in žali oči. Če gre kje človek, z zvezanimi rokami med orožniki ali policaji, nikar se ne pridružuj surovim zijalom: morda je ta človek nedolžen.

Prenehaj se šaliti in smejati s tovarišem, če srečaš bolniška nosila ali progreb; nekega dne bodo tudi iz tvojega doma nosili bolnika ali mrliča. Spoštljivo glej na vse te otroke iz različnih zavodov, ki v parih gredo po ulici: na slepe, gluhone, bolehn, sirote, in zapuščene; misli da pomeni ta procesija nesrečo in trpljenje. Če ima kdo kakšno odurno ali smešno telesno hibo, obnašaj se kakor da ne bi videl tega. Stopi na vsako gorečo vžigalico, ki jo opaziš kje na svojem potu, uljudno odgovori tujcu, če te kaj vpraša. Nobenega ne gledaj s smehom, ne letaj brez potrebe, ne kriči!

Spoštuj ulico! Vzgoja naroda sodi se glavno po tem, kako se obnaša na ulici in cesti. Kjer je surovost na ulici, jo boš našel tudi v hišah. Opazuj ulico, opazuj vas, župo, občino, mesto, kjer živiš. Daleč proč te bo morda zanesla kdaj usoda in dobro ti bo delo, če se boš mogel spominjati živo na ta tvoj kraj, na tvoj dom, na ta mali svet, kjer si ob materini strani delal prve svoje korake, doživljal prve dojme, odprl duha svojega prvim mislim, kjer si našel prve prijatelje. Ta tvoja mala domovina, te je prva zabavala, učila in hranila. Upoznavaj jo v kraju, v okolici, v narodu njenem in ljubi jo in brani jo, če ji dela kdo krivico in jo sramoti in ponižuje.

Objema Te Tvoj

oče.

J. POGAČA:

MISLI.

Vrh gora pa, vrh gora,
misli moje so doma;
misli moje vse lepe,
• krasne daljne so želje...

Jadra v vetru, plava barka,
misel moja pa kot žarka
v solncu iskra se blešči,
burna daleč, daleč si želi...

MITJA:

VEM.

Kam hrepene tvoje oči?
Tak nemirne, tak plahe
kot sence v polnoči
drhte in trepečejo tvoje oči.

Ali, kaj morem jaz zato,
če sem drugje doma,
če je moja mladost temna
še ljubi noč in temo...

Minka, jaz vem, ti se bojiš
teme in noči brez zvezd,
ti hočeš belih cest,
da se na njih ne izgubiš...

Vem, prišel bo čas
in ti boš šla daleč proč
še roko mi boš dala trepetajoč
in zame bo umrl tvoj obraz. —

MIJO MLADJENOVIC:

TVOJE OČI.

Kaj v tvojih očeh je, predraga?
Mar solnce poletno žari?
Da solnce je v njih, ne bi mogel,
upirati vanje oči.

Kaj tvoje oči so, predraga?
So li globočina morja?
Morje ima dno, a v globino
oči se prodreti ne da.

Kaj v tvojih očeh je, predraga?
Je li dijamant dragocen?
Brezčuten in mrtev je kamen,
v očeh pa ti čut je ognjen.

V očesu ti duša je lepa,
ljubav ti je sama, oko.
Potapljam se blažen ti v dušo,
ljubav ti izpijam sladko.

Glavni vzrok.

„Zelo mi je žal, gospod profesor, ali jaz ne morem postati vaša soproga.“

„Ne? To je smola, jaz pa sem ravnokar iznajdenega bacilja nazval z vašim imenom.“

Dočakaj časa ...

„Danes ne bodem delal! To je pač vseeno ako bodem dan preje ali pozneje veliki umetnik!“

Uganka.

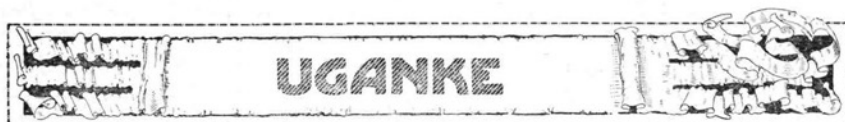

Sinček: „Mama, tukaj v ti knjigi stoji, da hudič v sili žre tudi muhe, prosim te, kaj pa žre, kadar se mu godi dobro?“ ...

Nezmožni.

Šef: „Obžalujem, ali jaz sprejemam v pisarno samo oženjene moči. Te nikoli ne hitijo iz pisarne domov“ ...

UGANKE

25. Tajinstveni napis.

Ivan Gabršček iz Gorice.

Kokoš rada leže.

Tu je skrit zapuščen del slovenskega ozemlja.

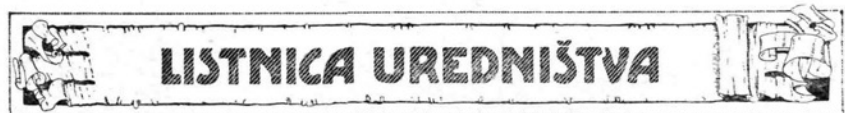
26. Homonim.

Ciril Ivančič v Kanalu.

Na obrežju jezera sprehajoč se, zagledal je _____ sodnik
— — vodo plavati.

Rešitve ugank v 7. številu.

22. bled, Bled. 23. Peter bil je car ruski. 24. Kos, kosa.
21. Psiček naš je ves bolan, Milica ječi:
„Slavko, ljubi bratec moj, zdaj ga zdraviti!“
- Pride Slavko — učenjak — govori tako:
„Nič ne jokajte, gospa, ni tako hudo!“
- Kužku dajte mastno kost, kruha velik kos,
pa mu bo kot prej je bil zopet moker nos!“
- Kužek prejme kost in kruh, pa je zopet zdrav,
Milici prijazno dé:
„Hvala ti, hav — hav!“

LISTNICA UREDNIŠTVA

Naročila, reklamacije, pritožbe, rešitve ugank i. t. d. naj se pošiljajo naravnost na Vydrovo tovarno hranil v Pragi VIII., rokopisi pa na Zofko Kveder-Jelovšek v Zagrebu, Ilica 20.

Makso. Vaša humoreska iz vojaškega življenja je vendarle malo preveč »prosto-narodna« kakor pravijo Hrvatje. Malo jo opilite in civilizirajte morda natisnem. **Adonis.** Koliko lepih besed, krasnih aluzij vseh mogočih naših pesnikov, zvezanih v čuden ričet. Mladi ste še, kam se Vam muči! **Repnik.** Stvarca za Vaš notes; prešibka za tiskarsko črnilo. **Fran B.** Pudi Vaše pero nima še dovolj moči za take težke in temne probleme življenja. **Podgorski.** »Prijateljeva povest« temelji na petošolski ljubezni in te so tako minljiva prikazen, da potrebujejo posebne umetniške moči, da jih načrta na papirju, drugače ostanejo te historije banalne in smešne. **Mikica.** Oh, tudi že začetniki pišejo črtice »o umetnikih«. Takih snovi imamo v naši literaturi kar pol kile na vsakega našega umetnika! **Mara.** Vaše »Anke« nisem sprejela. **Zvonimir.** Pošljite mi svoj natančen naslov. **Pavlovna.** Zivahen slog, premalo vsebine. **Začetniki,** ne pišite po obeh straneh papirja in ne pričakujte odgovora kar z obratno pošto. Na vsak spis je treba napisati ime ali pseudonim in v oklepaj s svinčnikom tudi natančen naslov. Malenkosti, pesmi in stvari, ki so kar očitno za koš iz principa ne vračam, kakor tudi nobeno drugo uredništvo ne.

Izdajatelj in za uredništvo odgovoren: F. Vydra v Pragi VIII.

Tisk firme Zdeněk Binko v Pragi II., Vodičkova 22.

Nekoliko priznanj o Vydrovi otroški moki.

P. T.:

Ant. Adamovský, Nemotice Koryčany. Z Vašo prvo pošiljativo sem bil ne samo razveseljen, ampak tudi presenečen, ker je bila tako vkusno opremljena in hitro odposlana. Otroka hranimo že od četrtega mesca z Vašo moko in mu gre silno v slast. Zato mi je pošljite kar najhitreje zopet 2 kg.

Anica Exnerova.

našemu Ivanu zelo ugaja. Vašo otroško moko vsakemu priporočam.

Antonija Čebon, Brje—Rihenberg. Prosim, da mi takoj pošljete 1 kg. Vydrove otroške moke za našega malega Viktorja, ker jo zelo rad papa.

Josip Exner, učitelj, Velká Jesenice. Dovoljujem si Vam poslati sliko naše ljube Anice. Stara je $\frac{3}{4}$ leta, katera že od 5. tedna njenega življenja prehranjujemo izključno z Vašim izvrstnim hranilom. Tehta $8\frac{1}{2}$ kg. in se že začinja postavljati na noge. Vaša otroška moka,

prepravljena po predpisih, ji zelo ugaja. Nikdar ne zamudim prilike, da jo ne bi priporočal, sicer se pa dobra stvar sama hvali. Obenem Vas prosim, da mi pošljete zopet 3 kg. otroške moke.

Filip Aleks, fužinski delavec, Ravne, p. Guštanj. Prosim pošljite mi 2 kg. Vaše izvrstne otroške moke, katera je vse hvale vredna.

Janez Burgar, posestnik, Sp. Brnik, p. Cerklje. Prosim pošljite mi takoj 3 kg. Vaše otroške moke ker

Marketica Bankova.

prepravljena po predpisih, ji zelo ugaja. Nikdar ne zamudim prilike, da jo ne bi priporočal, sicer se pa dobra stvar sama hvali. Obenem Vas prosim, da mi pošljete zopet 3 kg. otroške moke.

Josip Hanke, železnični čuvaj, Koldštyn na Moravskem. Pošiljam Vam podobo naše male Marketice. Stara je 9 mesecev, tehta $10\frac{1}{2}$ kg. in ima že 8 zobkov, pri katerih sploh ni zbolela. To pripisujemo edino Vaši izvrstni otroški moki, ki je najboljša otroška hrana na svetu. Prosim, pošljite mi ta-

Jaroslav Havelka.

Pepček Khodl.

Lizika Okrona.

Ivanček Kraus.

koj 1 kg. otroške moke, sicer nam zmanjka v kratkem.

Jožef Havelka, posestnik in župan, Brezova u Češkeho Dubu. Dovoljujem si Vam poslati sliko našega Jaroslava, kateri je bil že od petega tedna hranjen z Vašo otroško moko in kakor vidite se je ista prav dobro obmesla. Sedaj je $9\frac{1}{4}$ mesecev star in tehta $9\frac{1}{2}$ kg. do sedaj nam še ni obolel, kar se moramo zahvaliti le Vaši otroški moki, katero vsakemu priporočamo.

Venoušek Kloboučník.

Marija Kloboučnikova soproga mizarja, Chrudim-Češko. Na poslani sliki našega eno leto starega Venouška je razvidno, kako dobro mu uspeva Vaša otroška moka. Narodil se je zelo slaboten in je jako malo spal. Ker sem bila tudi jaz vedno bolehná, živila sem ga že od 4. meseca z Vašo otroško moko, katera mu prav dobro tekne. Tako se je popravil, da smo ga jako veselí. Sedaj že hodi in zopet Vydrovo kavo prav rad papa. — Vaše izdelke vsakemu toplo priporočamo.

Josip Khodl, učitelj, Nový Jičín na Moravskem. Iz priložene slike lahko vidite, kako izdatna je Vaša otroška moka. Predno smo začeli našega Pepčka z njo hraniti, smo mislili, da ugasne luč njegovega življenja. Sedaj je pa fant, da ga je veselje pogledati. Blagovolite mi zopet poslati 3 kg. Vaše otroške moke.

Ana Kastrounova, soproga vetnarja v Lämbergu, Markersdorf. Vaša moka je izvrstna — daje moč in rdi lica; pošljite je 3 kg. Marta se je sredila odkar jo vživa.

Ivan Kraus, Hora Štěpanická, Zákout št. 1 p. Jilemnice. Dovoljujem si vposlati sliko našega Ivančka, ki je pač hvaležen Vaši izvrstni moki, ki je zanj pravo zdravilo. Po tretjem mescu smo ga začeli hraniti

z Vašo moko in mu dokaj tekne ter je postal kmalu na to zelo živahen in čvrst. S $\frac{1}{2}$ letom je tehtal $9\frac{1}{2}$ kg. Hranimo ga izključno le z Vašo moko. Z enim letom je bil fotografiran ter je takrat tehtal 13 kg. Z Vašo otroško moko smo zelo zadovoljni, zato jo priporočamo vsakemu. Objednem mi blagovolite poslati 3 kg. Vydrove otroške moke. —

Marija Kuthanová.

Ivanček Heixner.

Marija Kuthanová, trgovina z damskimi klobuki,

Liberec, Rollgasse 10. Pošiljam Vam sliko naše majhne Vydrovčanke, ki uživa od šestega tedna samo stroško moko; poskusili smo jo hraniti z različnimi sličnimi izdelki, pa nič ji ni dišalo tako, kakor Vydrova otroška moka, ki jo zahteva še danes. Vsakdo se ji čudi in nas vpraša, kaj smo ji dajali, da je tako čvrsta; drugi otroci njene starosti gledajo čisto drugače. Sedaj je stara 14 mesecev, ko je bila stara 10 mesecev je že sama hodila. S petim mesecem je dobila prve zobčke popolnoma brez bolesti, danes jih ima že 12. V celem tem času nam mi zbolela in dobro je spala, tako da smem trditi, da ji je bila Vaša moka edina hrana in objednem zdravilo. Storim le prijetno mi dolžnost, če jo vsakemu kar najtopleje priporočam.

Av gust Leixner, stolar, Dačice na Moravskem. Pošiljam

Ivanček Odcházel.

Vam fotografijo našega Ivančka, ki ga od njegovega rojstva naprej hranimo z Vašo otroško moko, katera mu najbolj ugaja.

Ivan Odcházel, 1 jubljana. Pošiljam Vam fotografijo našega Ivančka. Je 7 mesecev star, pripravljamo mu hrano iz Vaše otroške moke, ki se je pri njem izvanredno dobro obnesla. Zato jo priporočam vsakemu najtopleje.

Ladislav Plička, u-radnik izplačilnega oddelka hypotekarne

Báďa Plička, 1 leto.

banke kraljevine Česke, Smíchov. V prigribu si Vam dovoljujem poslati 2 slike našega sinčka. Omenjam, da smo ga od petega mesca naprej prehranjevali z Vašo stroško moko, ki se je jako dobro obnesla ter jo radi tega mirnim srcem vsakemu priporočam. Objednem Vam izrekam tem potom najiskrenejšo zahvalo za vzorno postrežbo.

Báďa Plička, 1 leto 3 mes.

France Podrázky, u-radnik, Debr n./J., Josefodol — Kosmonosy. Sem zadovoljen z vsemi Vašimi izdelki, zlasti z otroško moko, katera povzročuje v resnici čudeže na naših otrocih.

Marija Roubičkova, Vsestary, Strančice. Dovoljujem si Vam poslati sliko našega Frančka, ki ga hranimo že od 3. meseca naprej z Vašo izvrstno moko. Fotografiran je v enajstem mesecu, je zdrav in zelo živahen.

Franček Roubiček.

I. Šiška.

Zato si štejem v prijetno dolžnosti, da priporočam Vašo otroško moko, kot najboljšo hrano za otroke, vsem svojim ožjim prijateljem.

Pavel Pragay-ova vdova, Budimpešta. Z veseljem izrekam največje priznanje Vaši otroški moki s katero krmim našo, osem mesecev staro Liziko že od petega tedna. Mala se lepo razvija, dobila je prvi zobek že v petem mesecu ter ni čutila pri tem nikakih bolečin. Sedaj že lepo sedi. Nikdar ni trpela na želodčni in črevni bolezni. Lizika je hčerka mojega zeta Stefan-a Okrona, c. kr. drž. uradnika v Budimpešti. — Na priloženi sliki je stara 3 mesece. — Želim, da bi mnogo, mnogo starišev rabilo za otroke Vašo otroško moko ker po ti se otroci lepo razvijajo. Prosim pošljite mi 2 kg. Vaše otroške moke.

Ivan Šiška, kolarski mojster v Ljubljani, Rimska cesta 11. Pošiljam Vam fotografijo našega Ivančka, ki je, kakar vidite, lepo razvit, ker uživa cel čas njegovih detskih let, torej že 7 mesecev, Vašo priznamo dobro otroško moko, katere mi blagovolite poslati zopet 2 kg.

Janes Táboorský, trgovec, Nernyčeves, Miličeves. Prosim, blagotemveč je zdrava čvrsta in zelo živahna. Priporočam Vašo moko vsem svojim znancem.

Maks Závodský, uradnik tvrčke J. Skorkovský, Humpolec. V priligi si dovoljujem poslati fotografijo naše male Vlastice, ki je 10 mesecev stara, tehta 10 kg. (natančno, kolikor mora imeti v tej starosti) ter ima že 2 zobčka. Je zdrava, vesela in živahna. Vašo moko, ki v resnici za služi priznanja, naročamo že od drugega meseca in ji dobro tekne. Prepričani smo, da je zelo redilna, ker zdrži spanje celo noč, ne da bi se prebudila in to že od tretjega meseca naprej. Iz skušenosti torej priporočam Vašo otroško moko vsakemu najtoplejše. Prosim, da sprejmete našo Vlastico med Vydrovčane.

Vlastica Závodska.

volite mi poslati 1 kg Vaše otroške moke za našo malo hčerko, o dobri kakovosti smo prepričani, kajti dokler je bila naša malo dojena in le deloma prihranjena z moko, je večkrat trpela na želodcu. Od časa, ko je dosegla starost 2½ meseca, jo hranimo samo z Vašo izvrstno moko in nam dosedaj, ko je stara 4 mesece še ni zbolela,

NOVOST.

STEKLENICE ZA VYDROVO OTROŠKO MOKO.

Za večkratno potrebo, priredili smo za našo otroško moko steklenice. Kupite si jo enkrat za vselej. Z daljšo množino jo pa le dopolnjujete. Je lepe oblike, iz čistega belega stekla za 80 vin. Napolnjena 3 K 20 vin. Z ozirom na steklenico pre naredili smo tudi zamotanje za cel ½ kg. Vydrove otroške moke.

Mnogo mamic naroči 3 kg. moke naenkrat, ker taka pošiljatev gre poštnine prosto. Komur ljubo, blagovoli si to steklenico naročiti. Na konec ostane gospodinji vedno praktična bodisi za kavo, sadje in t. d.

Vseбина: JOSIP PRENIK: Župan Jernač in njegov tajnik. — FRAN ALBRECHT: Meditacija o življenju. — J. P. CVETAN: Usoda. — TRNSKI: Moj ponos. — ZOFKA KVEDER-JELOVSEK: Spomin. — ELVIRA DOLINAR: V letovišču. — IVAN WASTL: Blagoslov. — MATKOVIČ: Silhoueta. — IVAN LAH: Filistri. — R. ROMANOV: Zmaga. — EDMOND DE AMICIS: Očetovo pismo sinu. — J. POGAČA: Misli. — MITJA: Vem. — MIJO MLADJENOVIC: Tvoje oči. — Smešnice. — Uganke.

Ceník:

Vydrova žitná kava poslána posebej v plátnených vrecích poštiny prosta 5 kg. K	4:50
Otroška moka v zavítkách 1 kg.	2:40
Juhine konzerve (grahova, gobo va, lečna, ríže va in rezančna) v škatlji s 25 porcijami	1:50
Juhini prídavek , stekl. 1/4 kg.	1:60
Šumeči bonboni „Ambo“ in tudi s „sidrom“ zavitek 50 kmd.	2:—
Sadni bonbon „Bene“ , 25 kmd.	1:—
Malinovi grog	2:—
Oblati „Desert delikat“ zavitek s 50 komadi	3:—
Oblati „Destin“ zavitek s 40 kmd.	2:—
Maslení oblati zavitek s 25 kmd.	2:—
„Buhtin“ v 1/4 kilogram. stekleničkách.	1:—
Gorčička po franc. in kremžkem načinu po 1/4 kg. po	—80
„Julep“ , cene po novi letini.	

Vydrova továrna hranil, Praga VIII.

Ta list se ne more pošiljati kot tiskovina. Blagovolite prilepiti vedno znamko za

5 vinarjev.

Naročnik: _____

Ime: _____

Stan: _____

Kraj: _____

Pošta: _____

Železniška postaja: _____

Datum: _____

Naznanilo: _____

Vydrova továrna hranil

Praga VIII.